

Tasavvufi hususların takaddüm ettiği yeni sayısıyla ZUHÛR; rivayetin, aklın, yorumun ve tecrübenin mecmuu olan;

Akla ziya, sadra şifa satırlarıyla okuruna bir nebze olsun fayda sunabilmenin tatlı telaşını yaşıyor yine...

Bu meyanda belki de kişisel ve sosyal hayatımızda göz ardı ettiğimiz önemli bir hususu, "**Kul Haklarını**" ön plana çıkartma ihtiyacı hissettik. Öyle ki pervasızca işlenen bu nevi fiiller bugün olmasa bile yarın ahirette mutlaka karşımıza çıkacak ve kuşkusuz bizi zora sokacaktır.

Bu hususta merakı mucip sorulardan birisi de şudur:

"Neyin kul hakkı olup olmadığını" acaba biliyor muyuz?

İşte "**Kul Hakları**" yazısı ile **Abdullah Demircioğlu** Hocaefendi'nin öğretici ve uyarıcı nitelikteki tespitlerini istifadenize sunuyoruz.

Birbirinden yararlı ve dikkat çekici tasavvufi yazının ardından soruyoruz;

Aslolan nefsin terbiyesi, tezkiyesi ise ihtiyaç duyulan şey nedir? Ne yapmalı da benliğimizi çepeçevre kuşatan mâsivadan masun ve mahfuz olalım?

İşte burada yolumuzu "**Nefsin Terbiye ve Islâhına Duyulan İhtiyaç**" başlıklı yazımız aydınlatıyor ve şöyle ifade buyruluyor:

"Nefsi islâh ve bu islâhın yollarını öğrenmek için vakit ayırmamız lâzımdır."

Bir usûl olarak da bize deniliyor ki:

"Hakikat yolcusu olan tâlib, ahlâk ve âdetlerinde son derece nezih, fâzıl, safi bir adam arayacak."

Bir yol tutacağız yıllankavi yollarında hayatın. Ne var ki hiç bir yol yokuşuz değildir. Meşakkati olmayan bir hayatın da kıymet-i harbiyesinden söz edilemez elbette.

Biz bu yolculukta size yoldaş olmaya gayret sarf ederken korku ve ümitsizliğimize Mehmet Akif Ersoy'un "**Korkma**" hitabıyla devam etmek yanlış olmayacaktır.

Unutmamalı ki her yazı, yazarından okuruna gönderilen bir mektuptur, dilden dile bir nağmedir.

Selam ve dua ile...

İçindekiler

Kul Hakları

Abdullah Demircioğlu / 3

Fenâ fi'l-Mürşid, Fenâ fi'r-Rasûl, Fenâ Fillâh

Prof. Dr. Mustafa Kara / 17

Tevbe

Prof. Dr. Dilaver Gürer / 21

Derviş

Prof. Dr. Süleyman Uludağ / 28

İstimdât, Tevessül ve Teveccüh / 5

Yürek İster Ay İhvan!

Atakan DAŞDAN / 8

Kaside-i Bür'e

Tufan ATMACA / 9

Korkma!

Edebalı KARABIYIK / 10

Nefsin Terbiye ve İslâhına Duyulan İhtiyâç / 12

Müslümanların Sırlarını İfşa Etmek

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL / 14

Kıssadan Hisseler

Derleyen: Oktay YETİŞKİN / 15

Divan-ı Kebir'den / 19

Rabbime Yalvardım

Zülcenâheyn / 24

Sufilerden Esintiler...

Şaban KESİCİ / 25

Gerçek Teslimiyet

Abdülkâdir Geylânî (k.s) / 26

Doğruluk, Dürüstlük, Samimiyet, Emin ve Güvenilir Olmak

Prof. Dr. Ali AKYÜZ / 31

İntisâb Niçin Gereklidir? / 33

Dost

Metin SEYİTOĞLU / 35

Kurban Etmeden Önce Ateşlerde Yanan İbrahim Olmalı!

Ayşegül SAYIN / 36

İlahi Deryadan İnciler

Dr. Zafer TORTUM / 38

Ankâzâde Köstendili Halil Efendi'nin

Tüti İhsan Efendi'ye Mektubu (7. Mektub) / 41

Peygamber Efendimizin Allah'ı Zikretmesi / 43

Ariflerin İlahî Huzurdaki Edepleri / 45

Şefaati ve Vesile (Aracı) Kılmayı Şirk Olarak Görme Hastalığı / 47

Yayın Türü: Yaygın Süreli • zuhurdergisi@hotmail.com / www.zuhurdergisi.com • **Sahibi:** Yunus Emre Sevenler ve Tanıtanlar

Derneđi • **Yazı İşleri Müdürü:** Dr. Yunus AKYÜREK • **Grafik Tasarım:** Furkan Selçuk ERTARGİN • **Temsilcilikler:** İstanbul 5334747026

Eskişehir 5353134347 / Bursa 0537 787 58 48 / Kayseri: 5444600030 / Belçika :0032488808541 • **Baskı:** Erkam Matbaası

Kul Hakları

Abdullah DEMİRCİOĞLU / IFEG Rektörü

İnsanlığın bugün hiç ehemmiyet vermediği haklardan birisi de ferdin fertte olan haklarıdır. Hiç üzerinde durulmuyor. "Kul hakkı" ödenmesi, daha doğrusu şöyle demek daha uygun düşer; Kıyamet gününde hesap verilmesi en zor haklardandır. Bundan kurtuluş olmayacaktır.

O halde ne yapılmalı, denilecek olursa bu da bellidir. Birincisi, hiçbir kul hakkına tecavüz edilmemesi, şayet edilmişse hak sahipleri ile mutlaka can u gönülden helalleşilmelidir. Öyle "**hakkını helâl et, ettim...**" sorulu cevaplı yapılan helalleşmenin hakkı düşüreceğini ummamak lâzımdır. İki taraf da içten, samimi olmalıdır. Aksi takdirde âhirette bu hesaplaşma hüsrân ile neticelenebilir. İşte bakınız, Rasûlullah (s.a.s) ne buyuruyor:

"Kimin yanında kardeşine ait haksız, alınmış bir

hak varsa, o haksızlıktan dolayı hak sahibiyle helalleşsin. Gerçek şu ki, kıyamette hiçbir altın ve hiçbir gümüş yoktur. Kardeşinin hakkı için kendi sevaplarından alınmadan evvel, dünyada onunla helalleşsin. Âhirette zalimin o hakkı karşılayacak sevapları bulunmazsa, kardeşinin günahlarından alınır da o zalimin üzerine atılır."

(Buhârî, Rikâk/48)

Cenâb-ı Allah'ın da kullar üzerinde yapmalarını istediği ve yapılmasını yasakladığı haklar vardır.

Fakat en ağır haklar, kâfirlerin hakları ve hayvanların haklarıdır. Hele hele, kısaslaşma gerçekleşikten sonra onlar (hayvanlar) toprak olacağına göre hesaplaşmanın korkunçluğunu düşününüz.

Medeniyetin getirdiği yenilikler, icatlar ve bunların usulüne uygun kullanılmaması kul haklarını

artırmaktadır. Yazılı, sözlü sataşmalar, gönül kır-malar, el kol hareketleriyle istihza etmeler yüzlerce kul haklarının doğmasına sebep olur. Bunun gibi umumun geçtiği yollar, araba sürücülerinin gasp ettiği hukuk düşünülecek olursa insanlığın vay ha-line!

“İnsan başıboş bırakılacağını mi zannediyor?”

(Kiyâme Sûresi, 75/35)

Ya komşu haklarına, akraba haklarına, ana-baba haklarına ne demeli?

Çok iyi durumdayız, iyi gidiyoruz diyerek moral verme havasına kalkmak doğru değildir. Şehirlere, köylere ve topyekûn topluma, şu ihtiyar dünyada yaşayanlara, haksızlıklara, kan gölüne dönmüş ülkelere bir nazar atfetmemiz, benim ne demek istediğimi anlatmaya yeter sanırım.

Dünya S.O.S veriyor, son nefesleri... Ve (ondan) ölüm döşeğinde can hulkuma (boğaza) gelmiş hastanın nefes hırıltılarına benzer hırıltılar geliyor.

Dünya kaynıyor. Magmadan korkunç acayip sesler geliyor. Doğru dürüst yorumlayacak kişiler aranıyor.

Müslümanlar, suçu birbirlerinin üzerlerine atmasınlar!

Rabbimiz bizlerden iyiliği emreden, kötülüklerden nehyeden bir ümmet istiyor.

Peygamber (s.a.s) yemin ve tekitle;

“Vallahi, le te’murunne bi’l-ma’rûf... / Yeminle söylüyorum ki, suret-i kat’iyyede (kesinlikle) sizler ya iyiliği emreder ve kötülükten nehyedersiniz. Ya da Allah kendi katından yakın zamanda üzerinize bir azap gönderir. Sonra Allah’a yalvarıp dua edersiniz ama duanız kabul edilmez.”

(Tirmizî, Fiten/9) buyurarak, bizleri uyarıyor.

Peygamberimiz Vedâ Hutbesinde:

“Ey insanlar! Sizin kanlarınız, mallarınız, ırzlarınız Rabbinize kavuşuncaya kadar birbirinize

haramdır.”

Bu hutbede o şöyle tavsiyede bulunuyor:

“Kimin yanında kardeşine ait haksız alınmış bir hak varsa o haksızlıktan dolayı hak sahibiyle helalleşsin!”

O yine bir sohbetlerinde ashabına şu soruyu sormuştur:

“Müflis kimdir?”

Sahabiler cevaplarında dünyadaki iflası anlamışlar, öyle cevap vermişlerdi. Fakat O, gerçek müflisin, dünyadaki iflas olmadığını beyanla şöyle buyurmuştur:

“Dünyada kul hakkıyla âhirete gelmiş, hak sahipleri haklarını ondan almak için ne kadar sevap, hayr u hasenatı varsa ondan almış ve hala alacaklılara bu kâfi gelmeyince, alacaklıların günahları da onun sırtına yüklenerek, cehenneme atılmıştır. İşte bu gerçek müflistir.”

(Müslim, Birr/59; Tirmizî, Kıyâmet/2)

“Dünyada kul hakkıyla âhirete gelmiş, hak sahipleri haklarını ondan almak için ne kadar sevap, hayr u hasenatı varsa ondan almış ve hala alacaklılara bu kâfi gelmeyince, alacaklıların günahları da onun sırtına yüklenerek, cehenneme atılmıştır. İşte bu gerçek müflistir.”

(Müslim, Birr/59; Tirmizî, Kıyâmet/2)

Hadis-i şerifi özetleyerek aktardım. Buna göre durumum vehâmeti ortadadır. Kavga etmek, kan akıtmak, bağırarak, çağırarak, yüksek sesle insanları rahatsız etmek ve hatta şunu da söylemek gerekir ki; Ezan-ı Muhammedî’yi belli bir

desibelin üzerinde okutmak, okutturmak, buna müsaade etmek, müezzinlerin mikrofona var gücüyle yüklenmeleri, hele hele makamsız makamsız okumaları nasıl bir hak olduğunu okuyucularımın takdirlerine bırakırım.

“Ve’l-âkibetu li’l-muttekin / Hayırlı akıbet Cenâb-ı Allah’tan korkanların olacaktır.”

“Muhakkak ki kıyamet gününde her hak sahibi karşı taraftan (hakkını) alacaktır. Boynuzlu koyunun boynuzsuzdan hakkını aldığı gibi...” (Müslim, IV, 1937)

İstimdât, Tevessül ve Teveccüh

İstimdât

Medet dilemek, yardım istemek demektir. Her türlü yardımın kaynağı ve başvurulacak mercii Allah Teâlâ hazretleridir. Allah Teâlâ hazretlerinden başkasından doğrudan yardım dilemek söz konusu olamaz. Tasavvufta Hz. Peygamber, şeyh veya benzeri maneviyat büyüklerinden istimdât, doğrudan onların şahıslarından bir talep demek değildir. Belki onların İnd-i İlahî'deki itibar ve derecelerinden yararlanmak için bir tevessüldür.

"Medet yâ şeyh", "Medet yâ Abdulkadir", "Medet yâ Gavs-ı A'zam", "Medet yâ Hazret-i Hüdâyi" gibi lafızlar ve levhalar, bu şahıslara duyulan manevi sevginin bir ifadesidir.

İnsan, beşer olmanın gereği sığınma duygusu taşır. Çocuk anne-babasına, talebe hocasına, mürid şeyhine sığınmak ve yakın olmak ister. İstimdât bu sığınma duygusunun bir tezahürüdür. Vahdet-i vü-

rud inancındaki **"insan-ı kâmil"**, Allah ve Rasûlü'nün ahlakıyla ahlaklanmış, kemal sıfatlarıyla muttasıf ve Hakk'ın mazharı demek olduğu için, ruhani bir tasarrufa da mazhardır. Mazhardır diyoruz çünkü gerçek tasarruf Allah'ındır. Kul veya kişi bu tasarrufun görüntüsüdür. Bu itibarla sâlik ve derviş, insan-ı kâmil olarak görüldüğü şeyhinden tarikat piri veya pirlere birinden istimdât ve istiâne ettiğinde, aslında talebini Allah'a arz etmiştir. Çünkü vahdet-i vücud inancında bütün fiiller Allah'ındır. Kudret ve kuvvet de sadece O'na aittir. Konuya bu açıdan bakıldığında, şer'î bir tehlike söz konusu değildir. Ancak istimdât edilen kişinin bizzat kendisinde bir varlık görüp, talep ondan olacak olursa, elbette ki caiz olmaz. Sahibini şirke düşürebilir.

İstimdâdın ölü ve diriden olması, onlara bir varlık izafe etmemek şartıyla mümkün görülmüştür. Hatta sûfiler ölüden istiâne için Kemalpaşazâde'nin **Şerh-i Hadis-i Erbain**'inde yer verdiği:

“İşlerinizde şaşkınlığa düşünce ehl-i kuburdan yardım isteyiniz (istiâne)” (Keşfu'l-Hafâ, I, 85 (213) hadisini delil sayarlar. Bazı türbelerde yazılı bulunan bu hadisin sıhhati üzerinde tartışmaya girmeden, anlamına müteallik şunu söylemek isterim:

“Ehl-i kubûr” ölümler ve ölümü düşünerek kendisini ölüm sonrasına hazırlayanlardır. İnsan dünya işine dalmaktan şaşkına dönünce, kabir ehlinin halini, ölümü ve ölüm ötesini düşünerek, kendini toparlamak ve onların halinden kendi haline bir yardım umarak gönlünü Allah’a rabt etmek durumundadır. Ölüm rabitası veya tefekkür-i mevt, insanı dünyaya lezzetlerine aldanmaktan belli ölçüde korur. Bu yüzden hadis-i şerifte, **“Dünya lezzetlerini unutturan ölümü çokça düşününüz.”** (Tirmizi, Kıyame/26) buyurulmuştur.

Bazı tarikatlarda, zikir sırasında sâlikin, şeyhinin kalbinden kendi gönlüne bir feyzin aktığını düşünerek istimdât etmesi de söz konusudur. Nitekim Nasrullah Bahâî, zikir sırasındaki bu istimdâtı şöyle anlatmaktadır:

“Zikir murad eden kimse, iki dizi üzerine oturup ağzını kapatır, gözlerini yumar, bütün his ve kuvvetlerini faaliyetten men ederek, şeyhin ruhanîyetine teveccüh edip ondan istimdât da bulunur.” (Risale-i Buhariyye, İstanbul 1328, s.25)

Teveccül

Bir şeyi veya bir şahsı Allah için aracı ve vasıta kıl-

mak, şefaathçi ve vesile edinmek anlamındadır. Kur’an-ı Kerim’deki:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkun. O’na ulaşmaya vesile arayın” (el-Mâide, 5/35) ayet-i kerimesi ile

bu iki hadis-i şerif vesile veya teveccüle delil sayılmıştır:

a) Hz. Ömer (r.a) Peygamberimizin amcası Hz. Abbas ile teveccül ederek:

“Ya Rabbi, kuraklık içinde kalınca Peygamberimiz ile sana teveccül ederdik. Bize yağmur verirdin, şimdi de O’nun amcası ile teveccül ediyoruz. Bizi suya kavuşturdun.” dedi ve yağmur yağdı. (Buhari, Istiskâ/15)

b) Gözleri kapanan biri, Peygamberimiz’e gelerek:

“Yâ Rasulallah, gözlerim kapandı; benim için Allah’a dua buyur.” dedi. Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Abdest al, iki rekât namaz kıl, sonra da şöyle de:

‘Allah’ım! Peygamberin Muhammed ile sana teveccül ediyorum. Ey Muhammed, gözümün açılması için senin şefaathçi olmanı istiyorum. Allah’ım onun, hakkımdaki şefaathini kabul buyur.’ Bunun ardından Hz. Peygamber (s.a.v) şunları ilave etti:

“Bir ihtiyacın olduğunda hep aynısını yap!” Bu olaydan sonra adamın gözleri açılmıştır.

(Tirmizi, Deâvât/49)

Teveccül, ya ibadet ve amellerle olur, ya da Hz. Peygamber, veli ve sâlih kişileri vesile kılarak olur. Amellerin Hakk’a yakınlığının vesile, Allah’ın rıza-

Teveccül, ya ibadet ve amellerle olur, ya da Hz. Peygamber, veli ve sâlih kişileri vesile kılarak olur. Amellerin Hakk’a yakınlığının vesile, Allah’ın rızasına ermeye vasıta olduğunda şüphe yoktur. Hz. Peygamber’i (s.a.s) vesile kılmanın cevazı, kendi ifadeleriyle sabit olan şefaath yetkisi ve ikinci hadis-i şeriften ortaya çıkmaktadır. Salih kişilerin vesile ittihazı ise, ilk hadis-i şerife dayanılarak genellikle kabul edilen görüştür. Nitekim vesile ayetinin tefsirinde Bursalı İsmail Hakkı bu görüşlere işaret eder.

sına ermeye vasıta olduğunda şüphe yoktur. Hz. Peygamber'i (s.a.s) vesile kılmanın cevazı, kendi ifadeleriyle sabit olan şefaathet yetkisi ve ikinci hadis-i şeriften ortaya çıkmaktadır. Salih kişilerin vesile it-tihazı ise, ilk hadis-i şerife dayanılarak genellikle

kabul edilen görüştür. Nitekim vesile ayetinin tefsirinde Bur-salı İsmail Hakkı bu görüşlere işaretle eder. (bk. Rûhu'l-Beyân, II, 388)

İhtilafı olan ise, ölmüş kimse-leri vesile edinerek yapılan tevessüldür. Sûfiler, enbiya, ev-liya ve sâlih ulemanın, ahirete intikal etmiş olsalar da ruhani-yetlerine tevessül edilebilece-ğini kabul etmektedir. Teves-sülde öncelikle hedef Allah'a yaklaşmak, rızasına ulaşmaktır. Bir dileğin kabulü veya bir mu-sibetin def ve ref' edimesi için, enbiya ve evliya ile salihlerin ruhanîyetlerine tevessül su-retiyle Hakk Teâlâ'dan talepte bulunmak da tevessül kapsa-mına girer.

Teves-sül veya vesile anlayışın-da ibadet ve taatin çokluğu Cennete girme sebebi de-ğildir. Cennet ve kurbet, Allah'ın lütuf ve ikramıyla olur. O'nun lütufu olmadan ne Cennet ne de kurbet gerçekleşir. Bu yüz-den ibadet ve amellerle tâatlar vesile edilerek Hakk'tan ni-yazda bulunmak, O'na iltica etmek, kulu Alah'a yaklaştırdığı gibi, Cennetin kapılarını da açar. Tasavvufi telakkide, **"Benim amellerim beni kurtarır ve bana yeter"** düşüncesi yanlıştır. Çünkü ibadetler Cen-netin karşılık ve bahası değil, Hak murad etmişse, ancak bahanesidir.

Teveccüh

Teveccüh yöneliş demektir. Genelde Hakk'a yöne-liş ve kalbi alaka için kullanılır. Müridin mürşidine yönelip gönlünü bağlaması anlamında kullanıldı-ğı gibi, mürşidin müridini tam karşısına alıp ona nazar ede-rek, hiç konuşmadan baş başa kalmaları manasına da kullanı-lır. Bu manada ki teveccüh için:

"Allah Teâla benim sadrımı neyle doldurdu ise, ben onu aynı ile Ebubekir'in sadrına ilka ettim" (Mevsûatu Etrâfi'l-Hadis, XI, 156) hadisi şerifi delil sayıl-mıştır. Mürşidin nazar ve ne-fesiyle müridini etkileyip onu bir bakıma ruhi yükselişe ha-zırlaması, güneşe tutulan bü-yüteçlerin teksif ettiği güneş ışınlarının, temas ettiği yanıcı maddeleri yakmasına benze-tilmiştir. Şeyhin büyük manevi gücünü ve ruhani tesirini mü-ridin kalbi üzerine teksif ede-rek feyz vermesi, onu manevi tekâmüle hazırlar.

Teveccühün müriden mür-şide doğru olanı tasavvufta **"Rabîta-ı muhabbet"** denilen şekildedir. Mürid mürşidinin ru-haniyetine muhabbet yoluyla teveccüh ederek, mürşidin ruhanîyeti, onun batınında feyz tesiri gösterir. Beşeri zaaf ve sıfatları izale ederek mürid, tedricen şeyhinin boyasına boyanır. Bu sevgi sonucu mey-dana gelen kalbi bir beraberlik şahsiyet transferi ve aynileş-meyi doğurur.

Teves-sül veya vesile an-layışında ibadet ve taatin çokluğu Cennete girme sebebi değildir. Cennet ve kurbet, Allah'ın lütuf ve ikramıyla olur. O'nun lütufu olmadan ne Cennet ne de kurbet gerçekleşir. Bu yüzden ibadet ve amellerle tâatlar vesile edilerek Hakk'tan niyazda bulunmak, O'na iltica etmek, kulu Alah'a yaklaştırdığı gibi, Cennetin kapılarını da açar. Ta-savvufi telakkide, "Benim amellerim beni kurtarır ve bana yeter" düşüncesi yanlıştır. Çünkü ibadetler Cennetin karşılık ve bahası değil, Hak murad etmişse, ancak bahanesi-dir.

Alıntı: Prof. Dr. H. Kamil Yılmaz, **Anahatlarıyla Tasavvuf ve Ta-rikatlar**, Ensar Neşriyat

Yürek İster Ay İhvan!

gül ve dikenin sarmaş dolaş,
sevinç ve göz yaşının
karman çorman olduğu
bir zaman diliminde,
.....hayatı paylaşmak,
.....mutluluğu yakalamak,
.....azim ister ay ihvan!

yol yokuş, yol diken,
yürürsün düşe kalka,
ayağına batar diken.
acıları iner yüreğine,
bir damla yaş gözüne...
.....hayatı paylaşmak,
.....sabır ister ay ihvan!

gönül sırça saray ister
zümrülden libas...
pabuçları çıkarıp
kızgın kumsalda
el ele tutuşarak
koşmak ister.
ya da bir simidi
birlikte bölüşmek,
bir kırmızı gülün
kokusunda buluşmak...
.....hayatı paylaşmak,
.....kanaat ister ay ihvan!

hayatı paylaşmak:
samanlığı seyran ederek
yüreği yüreğe bağlamak...
ateşi koynuna alarak
bütün acıları dudağında
tatlı bir tebessümle,
es geçmesini bilmek,
birlikte gülüp
birlikte ağlamaktır.
.....hayatı paylaşmak,
.....emek ister ay ihvan!
.....yürek ister ay ihvan!

Benî Âdem'in

Efendisine

Şiirlerin Efendisi Olan Na'tlar - 7

Kaside-i Bür'e

Tufan ATMACA

Allâhümme radiyte billâhi rabben ve bi Muhammedin Nebiyyâ ve bi İslamî dînâ; duasıyla yazımıza başlayalım.

Gerçekten de duamız şudur ki; Rabbimizin Allah, Peygamberimizin Muhammed (s.a.s.) ve dinimizin İslam olduğuna razıyız.

Bu duayı öğreten hocalarımızdan da Allah razı olsun.

Nasıl Rabbü'l-âlemîn olan Hz. Allah'tan razı olmayalım ki hem bize kendisini tanıttı hem Peygamberler gönderdi hem de Aleyhissalâtu ve's-selâm'ın diliyle kendisine dua etmemizi bizlere öğretti.

Dahası da var... Peygamber Efendimiz (s.a.s.) "**Peygamberler ancak ilmi miras bırakırlar**" buyurarak bizlere hadis, fıkıh ve bu dualar gibi nice şeyleri miras olarak bıraktı.

Bu duayı da hatırlayarak Abdullah Demircioğlu Hocaefendi'nin Kaside-i Bür'eyle olan söyleyişimize devam edelim.

7. Fasil Rasûlullah'ın (s.a.s.) Mekke'den Kudüs-ü Şerif-Mi'racı 26 beyitten oluşmaktadır.

Burada Süleyman Çelebi'nin Mevlidi'yle benzerlik var. Süleyman Çelebi, Bursa'da camiye gidiyor. Caminin hocası vaazında Peygamber Efendimiz'in (s.a.s.) diğer peygamberlere denk olduğunu söyleyince, o da duygulanıp meşhur eserini kaleme alıyor.

107. Beyit:

Serayte min harâmin leylen ilâ harâmin

Kemâ sera'l-bedru fi dâcin mine'z-zulemi

Anlamı:

Bir gece Mekke'den Kudsü Şerif'e yürüdün

Aydın ondürdünde ayın bir tac gibi yürüyüp gidişi gibi

Ey peygamberlerin şahı olan Allah Rasulü! Sen, gecelen, -karanlık geceden, onbeşindeki ayın karanlıklar arasından ışığını saçarak gittiği gibi- bir haremde, yani Kabe'den diğer hareme, yani Mescid-i Aksa'ya gittin.

Bu beyit tâcü'l-beyt olmakla beraber, Habib-i Kibriya'nın yüceliğini bildiren bir diğer beyit ekleyerek yazımızı hitama erdirelim.

111. Beyit:

Hattâ izâ leş teda' şev'ven li müstebikın

Mine'd-dünüvvi ve lâ merkan li müstenimi

Anlamı:

Ey Yüce Allah'ın Sevgili Habibi!

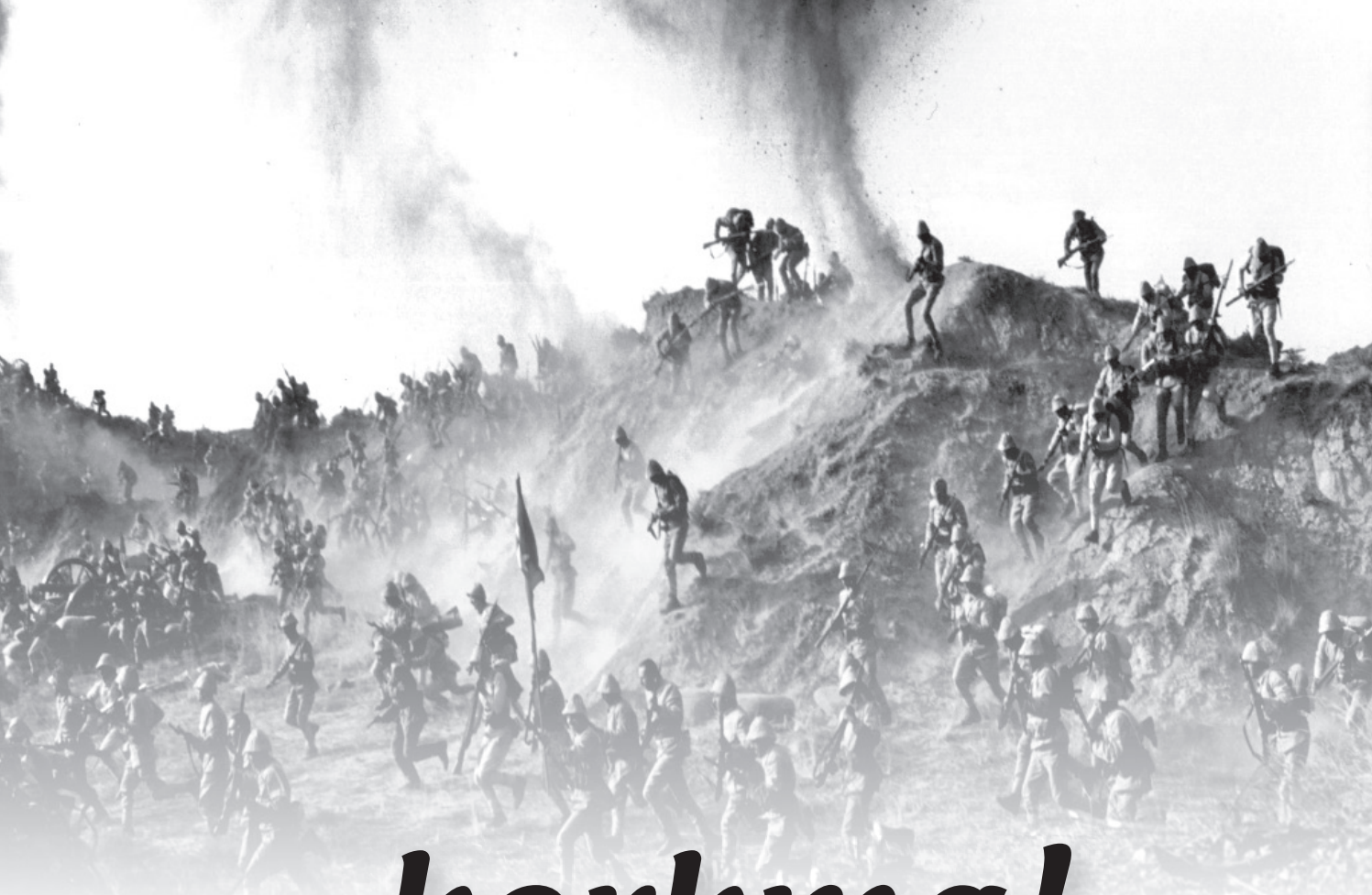
Sen Mi'rac gecesi öyle mertebelere yükseldin ki,

Yüce Allah'a yaklaşılmaya çalışan kimse için ulaşılabilecek başka bir mertebe ve nokta-i nihayet bırakmadın.

(Kaside-i Bürde Şerhi Havas ve Esrârı, s.185.)

İnşaallah Rabbu'l-Âlemin bizlerin dualarımızı Mevlâ'mızın yüzü suyu hürmetine kabul eder. Kurbanlarını kurbiyete vesile kılar.

Bâki ve Kevserî selamlar...

korkma!

Edebali KARABIYIK

Allah'ın (c.c) askerleri olduğu gibi **Allah'ın şâirleri** de vardır.

Millî şâirimiz Mehmet Akif Ersoy da Allah'ın (c.c) şâirlerinden bir şâirdir. Kendisi milletimizin en buhranlı ve en zor döneminde, pek çok kişinin ümitsiz olduğu bir ortamda ortaya çıktı ve milletini "Korkma!" diye uyardı. Millete ümit telkin etti ve zafere giden yolda üzerine düşen görevi en iyi şekilde yapmaya çalışarak **örnek bir aydın** modeli çizdi.

Yazdığı İstiklâl Marşı, bizim hem millî hem de dinî değerlerimizi koruma ve yaşatma azmimizi yansıtır. O, milletimizin ortak **mutabakat metni**dir. Bizi millet yapan temel değerlerimizden biridir. Devletimizin üzerinde kurulduğu toprakların, savaşla tekrar vatan yapılmasının bir belgesidir. Milletimizin var olma yok olma mücadelesinin en şiddetli bir döneminde, işgalcilere karşı direniş kararlılığımızın zirvede olduğu bir sırada oluşan ortak

heyecanın, ortak iradenin, ortak hassasiyetin bir ürünüdür.

Bugün milletimizin topluca, hep bir ağızdan ve yüksek sesle okuduğu iki önemli değer vardır; birisi, dinî kimliğimizin simgesi olan, İtri'nin bestelediği ve bayram namazlarında söylediğimiz **Tekbirimiz**, diğeri de yine hep bir ağızdan söylediğimiz **İstiklâl Marşı'mızdır**. Peki, İstiklâl Marşı'mızın ilk kelimesi olan ve millete bir uyarı mahiyeti taşıyan "**Korkma!**" seslenişinin dayandığı esaslar nelerdir? **M. Akif Bey**, neden şiirine bu kelimeyle başlamıştır?

Her şeyden önce şunu bilmeliyiz ki M. Akif Bey bir **İslâm şâiri**dir. Bu itibarla, kendisi küçük yaşlardan itibaren İslâmî bir terbiye ve eğitimden geçmiştir. Yahya Kemal Beyatlı'nın deyimiyle "**Müslümanlığın o güzel çocukluk rüyasını**" doyasıya yaşamıştır. Kendisi küçük yaşta Kur'an-ı Kerim'i hıfz etmiş ve "**Demir Hafız**" derecesine nâil olmuştur. Bir med-

rese hocası olan babası **Temiz Tahir Efendi**'nin dizi dibinde yetişmiş ve ondan birçok ilimleri öğrenmiştir. Dolayısıyla yazdığı bütün şiirlerinin dayandığı temel kaynaklar; feyz alarak büyüdüğü Kur'an-ı Kerim, Hadis, Siyer-i Nebi gibi İslâmî kaynaklardır. M. Akif Bey'in İstiklal Marşı'mıza olumsuz bir ifade olan "Korkma!" sözcüğüyle başlaması da İslâm kültüründen izler taşır. Zira İslâm dininin temel ilkesi olan Kelime-i Şehadet yani "Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve rasûlüh" cümlesi olumsuz bir ifade olan "**Lâ**" ile başlar. "Lâ", "hayır, yok, değildir" gibi anlamlara gelir. Yani "Hiçbir ilah yoktur, ancak Allah (c.c) vardır" manasına gelir. İslâm dini, önce olumsuz durumu, olmaması gereken bir şeyi ortadan kaldırır, sonra olumlu değeri, olması gerekeni ortaya koyar. M. Akif Bey de önce olumsuz bir durum olan **korkuyu yok etmek, silmek** ister. "**Korku yok, korkma!**" der. Korkunun olmaması gerektiğini söyler. Sonra olumlu değerleri verir.

Marşımızın;

"Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak."

Şeklindeki ilk mısrası, Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) Hz. Ebubekir ile (r.a) birlikte 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicret ederken aralarında geçen bir konuşmaya da telmihte bulunmaktadır. Hadise şöyle cereyan etmiştir;

Mekkeli müşriklerin baskısından bunalan Efendimiz (s.a.s), Hz. Ebubekir'le birlikte, Cenâb-ı Hakk'tan gelen vahiy doğrultusunda Mekke'den Medine'ye hicret için gizlice yola çıkarlar. Yolda Sevr Mağarası'nda konaklarlar. Mekkeli müşrikler de peşlerine düşmüşlerdir. Kâfirler, Peygamberimizi (s.a.s) bulup getirene veya öldürene yüz deve verme vaadinde bulunurlar. Bunu duyan nasipsizler, hemen yola koyulup izleri takip ederek Sevr Mağarası'nın önüne kadar gelirler. Peygamber Efendimiz (s.a.s) ve Hz. Ebubekir (r.a) içeriden onların geldiğini görürler. Fakat müşrikler onları göremezler. Bu esnada Hz. Ebubekir telaşlanır, üzülür ve Efendimiz'e en ufak bir zarar gelmesinden korkar. Rasullullah Efendimiz de (s.a.s) onu teskin etmek için:

"Üzülme/Korkma! Allah (c.c) bizimle beraberdir." buyurur.

Bu hadiseye Kur'an-ı Kerim'de şöyle değinilir:

"Eğer siz O'na (Peygamber'e) yardım etmezseniz,

(biliyorsunuz ki) inkâr edenler O'nu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, O'na bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani O, arkadaşına '**Üzülme**; çünkü Allah bizimle beraberdir' diyordu. Allah O'nun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz bir takım ordularla O'nu desteklemiş, böylece inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştı. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Tevbe Süresi, 9/40)

M. Akif Bey de bu hadiseye telmihte bulunarak; kâfirlerin Sevr Mağarası'nı kuşattığı gibi milletimizin de emperyalist batılı devletler tarafından kuşatıldığı sırada Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) Hz. Ebubekir'e (r.a) söylediği gibi o da milletimize;

"Ey Aziz Millet! Korkma! Allah (c.c) bizimle beraberdir." diye seslenerek teselli veriyor, milletin şevk ve azmini artırmaya çalışıyordu.

Burada ilginç bir benzerlik daha vardır.

"Peygamberimiz'i (s.a.s) kuşatan, hapseden, dar bir mekâna mahkûm eden mağaranın adının "**Sevr**" olmasıyla, milletimizi Orta Anadolu'da mağaraya benzeyen küçük bir alana hapsedmeyi ve orada yok olup gitmesini amaçlayan, kısıkrak kuşatan, hapseden "**Sevr Antlaşması**"nın adlarının da aynı olmasını nasıl izah etmeli? Sevr banliyösü Fransa'nın başkenti Paris'in dışında küçük bir yerleşim yeridir. "Sevr Mağarası" da Mekke'nin dışında Sevr Dağı'nda küçücük bir yerleşim yeri olarak kabul edeceğimiz bir mağaradır. Dikkat çekici bir tevafuk!" (Prof. Dr. Nurullah Çetin, İstiklal Marşı'mızı Anlamak, Öncü Basımevi, Ankara, 2014, s.30)

Daha bunlar gibi pek çok benzerlikler vardır. M. Akif Ersoy, işte bu kültürden geldiği için milli mücadeleye sürecimizi İslâm tarihinden benzer olaylarla irtibatlandırma yoluna gitmiştir.

Yazımızı duygularımıza da tercüman olması hasebiyle Millî Şairimizin "**Ordunun Duası**" isimli şiirinin son bölümüyle bitirelim:

Ey Ulu Peygamber neredesin?

Dinle minaremdede öten gür sesin!

Gel, bana yâr ol ki cihan titresin,

Kimse dönüp süngüme yan bakmasın.

Âmin! Desin hep birden yiğitler,

"Allah u ekber!"gökten şehitler.

Âmin, âmin! Allah u ekber! Allah u ekber.

Nefsin Terbiye ve Islâhına Duyulan İhtiyaç

Bunun için insanın, fıkıh kitaplarından *كز الدقائق* (Kenzü'd-Dekâik) ve *الهداية* (Hidâye) isimli kitapları okuduğu gibi, Ebû Tâlib-i Mekkî'nin *قوت القلوب* (Kûtu'l-Kulûb) İmâm-ı Gazâlî'nin *كتاب الاربعين* (Kitâbu'l-Erbaîn) ve Şehâbüddîn Ömer Sühreverdî'nin *العوارف* Avârif'i gibi tasavvuf kitaplarını da okumalı ve öğrenmelidir.

Bugün zâhir ilmin tahsiline seneler verildiği halde iç âlemin islâhı ve nefsin tezkiyesi için bir kaç aylık bir zamanın ayrılmaması doğrusu çok büyük zulüm ve haksızlıktır. Hâlbuki az da olsa nefsi islâh ve bu islâhın yollarını öğrenmek için vakit ayırmamız lâzımdır. Şöyle ki: Hakikat yolcusu olan tâlib, ahlâk

ve âdetlerinde son derece nezih fâzıl safi bir adam arayacak. Onunla beraber bulunup hayatını, yaşayışını bütün çıplaklığıyla müşahede edecek; siretini öğrenecek; onu ibâdet halinde, gazap anında, emanetlere karşı tutumunda takip edecek; hilenin ve yaltaklanmanın onda tesir bırakıp bırakmadığını görecek ve anlayacak; nihayet onun bütün ahlâk ve evsafını göre göre öğrenecek. Tâ ki sâlik (mistik yolcu) kendi hayatında bu gibi durumlarla karşı karşıya gelince onda müşahede ettiği bu ahlâkı tezekkür etsin, bizzat kendisi de numûne-i imtisâl olsun.

Tehzib-i ahlâk ve tezkiye-i nefis hususunda sabır

göstererek üstâdına iktidâ etsin ve bunlar nefsinde temessül etsin! Dikkat edersen Müslüman liderlerden çoğunun, ister millî kahraman olsun, ister siyasî lider, asla dinî ilimleri tahsil etmediklerini ve din ile mücehhez olmadıklarını görürsün. Faraza onlardan birisi bu ilmi tahsil etmişse bile fazîlet sahibi, muslih bir mürebbinin huzurunda terbiye görmemiştir.

Bunun için o zimamdarların hemen hepsi, İslâm'a ve Müslümanlara yardım eder görünmekle beraber aslında dünya simsarları, madrabaz, madde satıcılarıdır. Dünya onların yanında bir meta' gibidir. O meta' hakkında pazarlığa tutuşurlar ve alım-satımını yaparlar. Fakat bunu açıktan açığa değil, din kisvesine bürünerek yaparlar. Ve bu hal, ilmî ve gayr-i ilmî hayatın muhtelif sahasında böylece cereyan eder, gider.

Eğer mücerret ilim, insanın kadr u kıymetinin yüceliğine ve kişinin Allah'a yakınlığına kâfi gelseydi, eğer sadece ilim dinin ikmaline, halkın islâhına yeterli olmuş olsaydı, İslâm'da en büyük pâye ve en yüksek mevki Sahâbe'nin (rıdvanullahi aleyhi ecmain) olmamış olurdu.

Eğer mücerret ilim kâfi gelseydi, fazilet ve manevî üstünlük kendilerinden sonra gelen ve iman edip ümmetin büyük bilginlerinden olan zevâta nispetle hep onlara mâl edilmemiş olurdu. Fakat onlarla, onlardan sonra gelenler arasında derece ve menzile bakımından ne derin uçurumlar var!

Sonrakiler (müteahhirin) fazilet ve ilim zenginliği cihetinden, fıkıh ve hadîs ilmindeki şöhretleri bakımından nerelere ulaşırlarsa ulaşırlar, isterse Allah'ın velisi olsunlar ister dinin kutbu, sahâbenin ruhâniyeti, onların kadr u kıymetinin üstünlüğü münakaşa götürmez bir gerçek, şübhe götürmez bir hakikattir. Aralarındaki fark, onların yani Sahâbenin, mevcûdât içinde "en ekmel İnsanın" ve en büyük zâtın sohbetlerinde nefislerini infâ etmiş olmalarıdır. Bu fazilet ve üstünlük, onların sohbet telâkkilerinden ve ona kimseden pervâ etmeyerek kendilerini vermelerinden ileri geliyor.

Kendilerini ihtiras derecesine varan bir meftunlukla bu sohbe verdikleri için onlara "Allah Rasûlünün

Sahabesi" denilmiştir. Budur işte onlardaki benzeri bulunmayan azamet ve yüceliğin sırrı! Sonra bu zimamdarlar, bu millî ve siyasî liderler muhtelif renkte, değişik şekilde bayraklar taşımaktadırlar. Aynı ayrı cemaat teşkil ederek, ümmeti hizip hizip ayırmakta, İslâm adı altında, halkı kendi bayraklarının altına davet etmektedirler. İsterler ki herkes, kendi teşkil ettiği cemaatin saflarına katılsın.

Bu adamların unutmaması icap eden bir husus vardır ki o da kendilerinin yırtınması, haykırması dağdaki aks-i sadâ gibidir. Ne işiten bir kulak, ne de duyan bir sâmi'a bulacaktır. Ruhsuz bir heyecan dalgası olmaktan öteye geçemeyecektir. Bu liderler artık kalp ve bâtin cihetini tercihe, tasavvuf yolunu ihtiyar etmeğe muhtaç olduklarını anlamalıdır.

Bunda hayret edilecek hiçbir şey yoktur. Zira bunların her birinin kendi fikir ve davasını, kendi hareket ve düşüncesini yaymak hususunda hemen her yerde okudukları (بِأَنفُسِهِمْ مَا يُغَيِّرُونَ حَتَّىٰ بِقَوْمٍ مَا يُغَيِّرُ لَا اللَّهُ إِنَّ) şu âyet-i kerîme: "Bir millet kendi öz cevherini bozmadıkça, Allah da onun hâlini bozmadıkça, değiştirmez." (Ra'd-11) bu hakikate işaret etmektedir. Yâni siyasî ilerlemeler, maddî terakkiler, nefsi islâh etmeksizin, fesada uğrayan iç âlemi değiştirmeksizin tabiat kanunları veya sünnetullah muktezasınca kolay kolay meydana gelmez. Çünkü: (بِأَنفُسِهِمْ مَا يُغَيِّرُونَ حَتَّىٰ) kelime-i celîlesinin bâtını ve kalbi tahavvülden başka bir manası yoktur.

Maddiyun da buna böylece inanır, lâkin başka isimlerle ve bizim yolumuza aykırı yollarla inanır, zira onlar şöyle itikad ederler: En modern silâhlarla mücehhez, en iyi talim ve terbiye ile yetiştirilmiş bir ordunun ahlâkı bozulursa ne silâhlar kurtarır onları, ne de talimleri bir fayda sağlar kendilerine.

Ma'mur olamaz binası bir milletin

Harab oldukça ahlâkı, cemiyetin!

Abdu'l-Bârî en-Nedvi, Kur'an ve Sünnetin Işığında Tasavvuf ve Hayat

■ Müslümanların Sırlarını İfşa Etmek

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL

Peygamber Efendimiz (s.a.s), Hudeybiye Anlaşması'nı açıkça ihlal eden ve bütün iyi niyet çağrılarına rağmen kendisine olumsuz cevap veren Mekkeliler ile yaptığı bu anlaşmayı sona erdirmiş ve Mekke'nin fethi için gerekli hazırlıkları olağanüstü bir gizlilikle sürdürmüştü.

Fakat bu esnada ilginç bir hadise meydana geldi.

Ashabtan Hâtıb b. Ebî Beltea, müşrikler içinde Mekke'de kalan evlâdını ve ailesini tehlikeden haberdar etmek ve güya onları korumak gayesiyle Peygamberimizin bu gizli sefer teşebbüsünü o sırada Mekke'den Medine'ye gelip şimdi Mekke'ye avdet etmekte olan Sâre adlı inkârcı bir muganniye kadına verdiği bir mektupta ifşa ediyordu.

Hz. Peygamber, Cenâb-ı Hakk tarafından vahy ile haberdar edildi. Bunun üzerine Ali, Ammar, Talha, Zübeyr ve Ebû Mersed Hazretlerini kadını takip için gönderdi, onu yakalayıp taşımakta olduğu mektubu geri alacaklardı. Kafiye, kadını Peygamberimizin bildirdiği şekilde "Hah" bahçesinde yakaladı, önce inkâr ettiyse de ölümle tehdit edilince, mektubu saçları arasından çıkarıp verdi. Çünkü Peygamberimiz mektubu çıkarıp verirse, serbest bırakılmasını, aksi halde kadının öldürülmesini emretmişti. Kafile, mektubu getirdikten sonra içinde yazılı olanların "Mekke Seferinin, Mekke'li müşriklere duyurulması tarzında malûmat olduğu" anlaşıldı.

Hz. Peygamber, Hâtıb'ı huzuruna çağırıp bunu niçin yaptığını sordu. Hâtıb:

"İslâm'ı kabul edeli beri küfre dönmüş değilim. Ve bugüne kadar hilekârlık da yapmış değilim. Fakat şu anda benim, Kureyş arasında aile ve çocuklarım var. Onlar, orada himayesizdir. Belki bu yaptığım

iş sebebiyle onların himayesini sağlamış olurum sanmıştım. Aslında bilmekteyim ki, benim mektubum İslâm'ın gücünü, onların yanında zayıflatacak değildir." şeklinde cevap verdi.

Hz. Ömer, onu öldürmek için müsâade istediye de kendisine müsâade verilmedi ve Hâtıb b. Ebî Beltea, Peygamberimiz tarafından affolundu.

Bir rivayete göre Hâtıb, bunu Kureyş'e ideolojik yakınlığı olduğundan değil, oradaki akrabasının himayesi endişesinden yaptığını, yoksa müslümanlığından zerre kadar endişe edilmemesi icap ettiğini söyleyince Efendimiz Hazretleri:

"Hâtıb kendisini güzel savundu" buyurmuşlardı.

(Taberî, III, 113 vd; İbnü'l-Esir, II, 242; Tecrid Terc., X, 296)

Kur'ân-ı Kerîm'de Mümtehine Sûresinde bu olay şöyle bildirilir. Cenâb-ı Hakk buyurur ki:

"Ey iman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dostlar edinmeyin. Kendileriyle aranızdaki sevgi yüzünden onlara Peygamber'in maksadını ulaştırırsınız değil mi? Hâlbuki onlar, Hakk'tan size gelene küfretmişlerdir. Peygamberi de, sizi de Rabbiniz olan Allah'a iman ediyorsunuz diye yurtlarınızdan çıkarıyordu onlar. Eğer siz, benim yolunda savaşmak, benim rızamı aramak için çıkmışsanız bunu yapmazsınız. Onlara, hâlâ muhabbet mi gizleyeceksiniz? Hâlbuki ben, sizin gizlediğinizi de, açıkladığınızı da çok iyi bilenim. İcinizden kim bunu yaparsa muhakkak ki, yolun ta ortasından sapmış olur." (Mümtehine, 60/1. Aynı olayla ilgili olarak bk. Mümtehine, 60/2-4)

Kıssadan Hisseler

Derleyen: Oktay YETİŞKİN

Köşe

Hazret-i Şems'i, konuşup nasihat etmesi için bir meclise davet etmişler. Hazret, meclise girer girmez, kapı eşiğine oturmuş. Kendisini başköşeye davet edenlere de şu cevabı vermiş:

Adam adamsa oturduğu her yer köşe olur ona!

Adam adam değilse, köşe bile eşik olur ona!

700 Yıllık Altın Öğüt

Aşağıda Osman Bey'e ünlü İslam Âlimi, Şeyh Edebâli'nin verdiği öğütleri neredeyse 700 yıl önce söylenmiş ama hiç mi hiç eskimemiş.

"Oğul! İnsanlar vardır şafak vaktinde doğar, akşam ezanında ölürlər.

Avun oğlum avun. Güçlüsün, kuvvetlisin, akıllısın, kelamlısın. Ama bunları nerede, nasıl kullanacağını bilemezsen sabah rüzgârında savrulur gidersin...

Öfken ve nefsin bir olup aklını yener. Daima sabırlı, sebatlı ve iradene sahip olarsın. Dünya senin gözlerinin gördüğü gibi büyük değildir. Bütün fethe-dilmemiş gizemler, bilinmeyenler, görülmeyenler ancak senin fazilet erdemlerinle gün ışığına çıkacaktır.

Ananı, atanı say. Bereket büyüklerle beraberdir.

Bu dünyada inancını kaybedersen, yeşilken çorak olur, çöllere dönersin. Açık sözlü ol, her sözü üstüne alma. Gördün söyleme, bildin bilme. Sevildiğin yere sık gidip gelme, kalkar muhabbetin itibar olmaz.

Üç kişiye acı:

Cahiller arasındaki âlime,

Zenginken fakir düşene,

Hatırlı iken itibarını kaybedene...

Unutma ki yüksekte yer tutanlar, aşağıdakiler kadar emniyette değildir.

Haklı olduğunda mücadeleden korkma.

Bilesin ki atın iyisine DORU,

Yiğidin iyisine DELİ derler...

Derviş Kaşıkları

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine:

"Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?"

"Bakın göstereyim" demiş, ermiş. Önce sevgiyi dil-den gönüllendirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış. Hepsini oturmuşlar yerlerine. Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve

arkasından da **“derviş kaşıkları”** denilen bir metre boyunda kaşıklar.

Ermiş:

“Bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz” diye bir de şart koymuş.

“Peki demişler” ve içmeye teşebbüs etmişler. Fakat o da ne? Kaşıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına. En sonunda bakmışlar beceremiyorlar, öylece aç kalkmışlar sofradan.

Bunun üzerine:

“Şimdi” demiş ermiş,

“Sevgiyi gerçekten bilenleri çağırırım yemeğe...”

Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa.

“Buyurun” deyince, her biri uzun boylu kaşığına çorbaya daldırıp, sonra karşısındaki kardeşine uzatarak içirmiş. Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.

“İşte” demiş ermiş,

“Kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse, o aç kalacaktır ve kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz ve şunu da unutmayın, gerçek pazarında alan değil, veren kazançtadır daima.”

Helal Lokma

Abdülvehhâb Şa’rânî, zamanının velilerini sık sık ziyâret eder nasihat ister ve gönüllerini alırdı.

1540 senesi bir yaz günü, Kâhire’nin Nil Nehri üzerindeki Hâkimî Köprüsünün altında bulunan yaşlı bir veliyi ziyârete gitti. Selam vererek içeri girince o zât adını sordu.

“Abdülvehhâb” dedi. Ona;

“Senelerden beri seni görmek arzusunda idim, buyur otur.” deyince yanına oturdu, el ele tutuştular. Elini öyle kuvvetlice sıktı ki, neredeyse acıdan bağıracaktı. Ona;

“Kuvvetimi nasıl buluyorsun?” diye sorunca;

“Çok büyük bir kuvvete sâhipsiniz.” dedi. O zaman ona:

“İşte bu kuvvet, gençliğimden beri yediğim helâl lokmalar sebebiyle hâlâ mevcuttur. Hamurum helâl bir maya ile yoğrulmasaydı, bu günün, günahlarına aldırmayan insanların vücutları gibi, benim vücudum da gevşek olurdu. Ey oğlum! Yüz kırk üç yaşına geldim. Allahü Teâlâ’ya yemin ederim ki, bugün insanlar her yönden değişmiştir. Hele bu son senelerde, dinin emirlerini yerine getirmekte ve emânete riâyet etmekte büyük bir eksiklik var. Bugün yakın akrabam, hatta öz kardeşim bile seni tanımamaktadır. Oğlum dahi sana başka gözle bakmakta ve bir yabancı gibi davranmaktadır. İnsanların birbirlerine muhabbetleri hiç kalmamış, dert ve belâlara karşı sabırları eksilmiş, kazâ ve kadere karşı boyun eğmek yerine gazap hâkim olmuş, dinleri zayıflamıştır. Ey oğlum! Şimdi sana zamanımızın kötü ve yorgun insanlarını anlatmaktansa, sâlih insanlarını anlatmak daha iyi olacak.” dedi ve şöyle devam etti:

“Zamanımızın en iyileri; geceleri kalkıp sabahlara kadar namaz kılan, sabah namazından sonra öğleye kadar Kur’ân-ı Kerîm okuyup tesbîhini çekerek Allah ü Teâlâ’yı zikreden, ikindiye kadar duâlarını yapan, akşama kadar her gün devam üzere olduğu duâları tekrar tekrar yapan, yatıncaya kadar da tövbe istiğfar ederek vaktini geçirenlerdir.”

Abdülvehhâb Şa’rânî ona:

“Böyle kimselerin görünürdeki bütün günahlardan temizlendiğini düşünsek, bu insanın, başkaları hakkında kötü düşünmesinin önüne geçebilir miyiz? Bu kimse, kendisini kıskananları bir dakika olsun görmek ister mi?” diye sordu. O da cevap olarak şöyle dedi:

“Bu, çok zayıf bir ihtimâldir. Bir insan, hayatı boyunca durmadan ibâdet yapsa, kazandığı sevapları terazinin bir kefesine koysa, bu kimsenin bir Müslüman hakkında sû-i zannından meydana gelen günâhını da bir kefesine koysan, günah kefesinin ağır basacağını görürsün. Sâlih, iyi kimselerin hayatları boyunca yaptığı ibâdetler, bir defa yaptığı kötü düşünceden meydana gelen günâhı karşılayamadığına göre, diğer insanların hâllerinin ne olacağını düşün!”

Fenâ fi'l-Mürşid, Fenâ fi'r-Rasûl, Fenâ Fillâh

Prof. Dr. Mustafa KARA

Mürid-mürşid arasındaki muhabbetin tasavvuf literatüründeki adı **fenâ fi'l-mürşid**, yani mürşid-de yok olmak...

Mürid, bu makamda mürşidine şöyle seslenir:

Mürşidim göster yolum cânâne yol ver varayım

Ölmeden cemiyet-i yârâne yol ver varayım

Ben usandım masivanın fitnesinden el âmân

Bizi yoktan var eden Sübhan'e yol ver varayım

Bu benim divâne gönlüm cümleden geçmek diler

Dest-i sakîden şarab-ı aşkı nûş etmek diler

Bu vücud-ı âriyetten soyunup göçmek ister

Vahdet içre göç eden kervâne yol ver varayım

Kâmile Hanım

Bazen ona karşı olan doyumsuz sevgi ve hayranlık, konuşmayı değil, susmayı gerektirir.

Müderri Celaleddin Rumî'yi derviş Mevlâna haline getiren Şemsuddin Tebrizî'ye müridi şöyle hitap ediyor:

"A Tebriz'li Şeyh! Sen bir güneşsin! (şems güneş demektir) Seni nasıl öveyim? Yüz dilim var hepsi kılıç gibi keskin... Fakat seni anlatmaya koyulduğum zaman hepsi peltek, hepsi kekeme..."

XV. asrın divan şairi Ahmet Paşa, Emir Sultan için yazdığı uzun manzumede onu Anadolu için "Rahmet-i Rahmân" olarak nitelemekte:

Ne akdi Rum'a bir ulu derya senin gibi

Ne âleme getirdi Buhara senin gibi

dedikten sonra benzer bir duyguyu terennüm etmektedir:

Çok şeyler görmüşüm dahi bir kimse tab'ımı

Medhinde âciz etmedi şehâ senin gibi

Gönül dünyasının imkânlarını kullanarak, imanın, ibadetin ve ahlâkının güzelliklerini yaşamak için mürşid arayarak yollara düşen talibin, aradığını bulması ruhunun derinliklerinde var olan aşkın mayalanması için de uygun bir vasıta bulması anlamına gelmektedir.

Fenâ fi'r-Rasûl

Bu safhada aşk yolculuğunun ilk merhalesini kat eden mürid, ikinci merhaleye doğru yönlendirilir. **Fenâ fi'r-Rasûl** yani Hz. Peygamberin aşkında yok olmak.

Bu noktada olan âşıkların hislerine Yunus tercüman oluyor:

*Araya araya bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasib eylese görsem yüzünü
Ya Muhammed cânım arzular Seni*

İnsan olarak dini hayatın en üst noktasındaki şahsiyet şüphesiz ki; Hz. Peygamber'dir. Onu düşünmek, onu hayal etmek, onu örnek almak, onu anlamak, onu sevmek, ona salat ve selam ile gönülden bağlanmak bu hayatın vazgeçilmez bir özelliğidir. Ona tabi olmak, onun yolunda olmak, Allah'ı sevmenin de "olmazsa olmaz" şartıdır.

"Deki: Allah'ı seviyorsanız, bana tâbi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı affetsin. Zira Allah çok affedicidir ve rahmet kaynağıdır." (Âl-i İmrân, 3/31)

"Allah ve melekleri şüphesiz ki peygamberleri kutsarlar, salat-u selam ederler. Ey mü'minler! Siz de Onu kutsayın ve kendinizi onun rehberliğine tam bir teslimiyetle terk edin." (Azhâb, 33/56)

*Mustafâ'dır cümle âleme reh-nümâ
Mustafâ'dır ehl-i aşka müktedâ
Kimse bulmazdı bugün râh-ı vusûl
Olmasaydı rehberi ger Mustafâ*

Bursevi

Şöhret, şehvet ve servete karşı ciddi bir imtihan veren sufî, önündeki engeller kalktıktan, zincirler kırıldıktan sonra Hz. Peygamberin aşkıyla yüz yüze gelir. Sevgiliye doğrudan hitap etmenin doyumsuz halini yaşar.

*Canumun cânânı sensin yâ Muhammed Mustafâ
Derdimün dermanı sensin yâ Muhammed Mustafâ
Çıkmadı bahr-i mahabbetden senin gibü güher
İlm ü hikmet kanı sensin yâ Muhammed Mustafâ
Cümle âlem ilmüne nisbet senün bir katradur
Ma'rifet ummanı sensin yâ Muhammed Mustafâ
Nûr-i zâtundur cihan mir'atı içre cilve-ger
Yusufun da anı sensin yâ Muhammed Mustafâ
Kulluğunla iftihar eyler nebîvü ger velî
Cümleden sultanı sensin yâ Muhammed Mustafâ
Nûr-ı zata mazhar-ı tam olduğunda şüphe yok
Hakkı'nun bürhanı sensin yâ Muhammed Mustafâ*

Fenâfillâh

Üçüncü ve son merhale ise **Fenâfillâh** yani Allah aşkında yok olmak adını alır.

*Ey Allah'ım seni sevmek ne güzeldir ne güzeldir
Yolunda can u baş vermek ne güzeldir ne güzeldir
Visalin derdine düşmek yanıp aşk oduna pişmek
Sonunda sana erişmek ne güzeldir ne güzeldir.*

Niyazi Mısrî

Eşrefoğlu Rûmî gönlündeki Allah aşkını anlatırken kendisini bu âlemlerle tanıştıran mürşidini de unutmamıştır:

*İy Allahum beni senden ayırma
Beni senün didarundan ayırma
Seni sevmek benim dinüm imanum
İlahî dini imandan ayırma
Sararup soluben döndüm hazana
İlahî hazanı daldan ayırma
Şeyhüm güldür ben anun yaprağıyam
İlahî yaprağı gülden ayırma
Ben ol dost bağçesinin bülbüliyam
İlahî bülbülü gülden ayırma
Balığım cânını suda didiler
İlahî balığı sudan ayırma
Eşrefoğlu Rumî kemter kulundur
İlahî kulu sultândan ayırma*

Biz aşk susuzlarıyız, istek testilerimizi aldık, sana geldik, bize su ver! (c.l, 180)

- Ey sevgili, sen âb-ı hayatsın, sen manalar denizisin; biz susamışlar sana geldik, bize su ver!
- Biz istek testilerini aldık, sana geldik, ey ikinci Hızır, bize su ver, testilerimizi doldur!
- Ey can deryası, bizim balık gibi olan canlarımız seni istiyor. Denizden ayrı düşen balık yaşayabilir mi? Bize acı, bizi suya kandır!
- Biz, ayrılık yollarına düştük, çok sıkıntılara katlandık, sonunda sana kavuştuk, yol armağanı olarak sana zavallılığımızı, acizliğimizi getirdik, biz susuzuz bize su ver!
- Aşk yolunda zavallı akıl, şüphelere, vesveselere düştü. Sen şüphelerden vesveselerden de üstünsün, bize su ver, bizi kurtar!
- Akıllı yarım olan, senin aşkınla ne yapar? Seni gereği gibi sevmemiz için o akıllı da bizden al! Çünkü sen, akıllıların deliliğisin, bize su ver! Bizim aşk susuzluğumuzu gider.

Allah'ı seven, O'na candan bağlanan yok olmaz. (c.l, 185)

- Uzun zamandan beri, yukarılardan toprağımıza damla damla öyle bir şarap döktü ki, toprağımızın her zerresi feryat etmeğe başladı.
- Göğsümüz yarıldı, açıldı, oraya ilahî nur doldu. Gönül de dile geldi. Aştan bahsetmeye başladı. Hakk'ın mana kadehi ile aşıklarına sunulan şarap, tortularından ayrıldı, şişe içinde saf bir hale geldi.
- Hakikat çiçekleri açıldı, kem gözler görmez oldu. Gayret aşka geldi de bana; "Ağzını yalama da şarap içmeğe başla!" dedi.
- Ey can, görünür görünmez canımı da, gönlümü de kaptın, aldın. Senin aşkına karşı, benim canımın da, gönlümün de değeri yoktu. Ama, sen onları kapıp aldığın için, şimdi onlar da kirlendi.
- Sen öyle mübarek bir varlıksın ki, bulutun yeşillikler yağdırır, cevrin, ıstırabın hayat bağışlar. Şarabının tortusu bile hoştur.

- Sana nasıl ay diyebilirim ki, ay hastalığa tutulmuş, sapsarı olmuş, zayıflanmış , tüllemiş; selvi desem, bu benzetiş boyuna uygun düşer, yerindedir amma selvide ateşe dayanamaz, yanar. Ay da son üç gece görünmez olur. Canların canından başka hiçbir şeyin aslı yok.
- Dediler ki bütün dostların öldü, gitti, yok oldu. Hayır Allah'ı seven, ona candan bağlanan yok olmaz.

Ey ölüler arasında yaşayan diri! Ölülerin kokusu seni rahatsız etmiyor mu? (c.l, 197)

- Allah, kuluna; "Ey kulum!" diye buyuruyor; "Dön, yine kapımıza gel, kulağından gaflet pamuğunu çıkar da göklerden gelen; 'Haydi, artık orada durmayın gelin.' sesini duy!"
- Ey zavallı, ne zamana kadar, dünya dikenliğinde yalınayak koşup duracaksın? Biz, öteki âlemde, gül bahçelerinin kapılarını senin için açtık.
- Canı ben yarattım ama ona bir de dert verdim. Derdini veren, elbette onun dermanını da verir.
- Sana kapılarını açtığım gül bahçesi, öyle bir bahçedir ki, oradaki ağaçların dalları da, yaprakları da canlıdır. Birbirleri ile konuşur dururlar. Şunu iyi bil ki, her şey canlıdır. Canlı olmayan bahçe, insanın hoşuna gitmez, insanın canına can katmaz.
- Ey ölüler arasında yaşayan diri oğlu diri! Ölülerin kokusu ile nasılsın? Ne haldesin? Şu yaşayan ölüler, şu pis kokular, senin içini sıkıyor mu? Seni iğrendirmiyor mu?
- Sen gaflet içinde yaşayan, karıncalar gibi kaynaşıp duran insan kalabalığının hepsini ölü sanma! Bu dünya da, öteki dünya da insana hayat veren ebedî ve ezeli dirilerle dopdolu. Fakat, onları görecektir göz nerede? Sen şimdi, üç beş günlük bir hayata kanaat ederek, ebedî hayatı reddetme, bizden ayrılma!
- Zerreler sayısınca diri canların her biri, Allah'ın yarattığı şu sonsuz olan gökyüzünde güneşler gibi parlamada, dönüp durmada, ama, onları görecektir göz nerede?
- Eskiden onlar da bizim gibi hakikati göremeyen birer yarasaydı. Ama yaratanın lütfuyla, o yarasalar, birer güneş oldular.

Aklını başına al da sen can ile arkadaş ol! (c.l, 288)

- Dostu dosta götüreni, melekleri gökyüzünden yeryüzüne indireni getir!
- Her gece, Hz. Muhammed (s.a.s) gibi Mi'rac'a çıkmak için aşk Burağı'na eğri vuranı getir!
- Aklını başına al da, sen canla arkadaş ol, onunla düş kalk, onun huzurunda otur! Çünkü her oturuşta, biraz daha onun huylarını, sıfatlarını elde edersin.
- Sâkisi ruh olan sonsuzluk aşk şarabını alır çekersen, çekince de kendinden geçersin, öyle bir hal alırsın ki,
- Hakk yolu yolcusuna; "Git de canla oynama huyunu pervaneden öğren!" dersin. Çünkü o, seni din mumunun ateşine çağırmaktadır.
- Allah'ın vahyi geldi. Can kulağınızı açın da onu duyun. Çünkü mana kulağı açık olan kişiye, Allah hakikati gören göz ihsan eder.
- Dostun gönle gelen hayali sana buluşma müjdesini verir. O hayal, o zan seni alır: Yakîne, tam inanca çeker götürür.
- Sen düştüğün şüphe kuyusunda Yûsuf gibisin. Dostun hayali de sanki bir iptir sen o ipe sıkıca tutunup çıkarsan kendini yücelerde, göklerin üstünde bulursun.
- Buluşma günü aklın başında kalabilirse sana der ki; "Ben, sana nefsanî arzularını ayak altına al!" dememiş miydin? İşte dediğim gibi oldu; nefsi terk ettin de dostu buldun.
- Eğer sen, insan gibi yaşarsan, doğru bir kişi olursan, can buluşma evine girer. Eğer eğri bir kişiyse, seni atlaslara, giyinmeye, kuşanmaya çeker götürür.
- Dünya hayatında başına gelen belalara, cefa dikenlerine katlan! Çünkü çektiğin acılar, sıkıntılar seni dikenlerden alır da güllere kavuşturur. Reyhanların, yaseminlerin bulunduğu bahçeye çeker götürür.
- Dost uğruna düşmanların lanetini, hakaretini, küfürlerini şerbet gibi iç! Çünkü bu lanetler, hakaretler, küfürler, seni lütuflara, senalara, aferinlere manevî derecelere ulaştırır.

Tevbe

Prof. Dr. Dilaver GÜRER

Abdülkâdir Geylânî'ye göre insan, tevbe etmeyi gerektiren durumlardan hali değildir. Bu itibarla aslında o kendi hâl ve davranışlarına baktığında mutlaka tevbe edecek bir şeyler bulabilir. Kaldı ki, peygamberler dahi tevbeden müstağni değillerdir ve tevbeden hiç uzak durmamışlardır. Nakillerde peygamberlerin tevbelerine dair örnekler pek çoktur. Hatta Hz. Peygamber:

"Kalbimi gaflet kaplar da, günde yetmiş defa Allah'a istiğfar ederim" buyurarak, ümmetine tevbenin önemini bildirir. Kur ân-ı Kerîm'de de tevbe üzerinde şiddetle durulduğunun pek çok misalleri vardır. Dolayısıyla Müslüman, her hayrın başı olan tevbe dilinden ve kalbinden hiç düşürmemelidir.

Tevbe lügatte, rücu etmek, geri dönmek manasına gelir. Falan şundan tevbe etti, demek; şundan döndü, demektir. İşte tevbe şeriatla zemmedilmiş bir şeyden yine şeriat ve ilimde övülen bir hâle geri dönmektir. Bunun sebebi günahların ve isyanların insanı helâk edici ve Allah'tan uzaklaştırıcı, onları terkin de Allah'a ve cennetine yaklaştırıcı olmasıdır. Âdetâ Allâhü Teâlâ kullarından tevbe etmelerini istemekle *"nefislerinizin arzu ve isteklerinden, bana dönün ki, indimdeki haddi aşmışlığınız gitsin ve âhirette nimetlerim içerisinde yaşayasınız. Bana dönün ki, kurtuluşa, felâha ve necâta kavuşarak, ebrâr için hazırlanmış olan cennet-i ulyâya giresiniz"* demektir. Bu cümlelerden Abdülkâdir Geylânî'ye göre tevbe etmenin Hakka dönmek manasına geldiği ortaya çıkmaktadır.

Ancak, tevbe sâdece kötü bir şeyden dönmek değildir. O aynı zamanda vazgeçilen şeyin yerine dînen övülen bir hasleti koymaktır. Esasen bu kendiliğinden olacaktır. Tevbenin hakiki anlamı budur. Yalnızca dil ile yapılan istiğfar, tevbe değildir. Hz. Peygamber *"günahlara tevbe, nedamet ve istiğfardır"* buyurmuştur. Dolayısıyla, tevbe kalp ile pişmanlık duyup, dil ile de istiğfar ederek, Allâhü Teâlâ'dan işlenen hataların affını istemektir. Tevbede öncelikle kalp ile pişmanlık gelir. Başka bir ifadeyle öncelikle kalp tevbe etmelidir. Dilin tevbesi daha sonradır. Zira tevbe ağacı sâdece pişmanlık suyuyla büyür.

Tevbenin üç şartı vardır:

1. Allah'ın rızası ve emrine muhalif olarak yapılan işlerden pişmanlık duymak. Nitekim Hz. Peygamber: *"Pişmanlık bir tevbedir"* buyurmuştur. Bunun alâmeti rikkatu'l-kalp (insanın yaptığı isyanlardan dolayı kalbinde bir eziklik duyması) ve çokça gözyaşı dökmektir.

2. Hatayı terk etmek.

3. İşlenmiş olan isyan ve günahlara bir daha dönmeye azmetmek. İşte bu üç husus tevbe şartlarıdır. Dikkat edilirse bu üç hususun zamanın üç dilimine yâni geçmişe, hâle(şu âna) ve geleceğe şâmil olduğu görülür; işlenen günahlara pişmanlık duymak geçmişe, günahları terk ederek, onlara yaklaşmama hâle, günahlara bir daha dönmeye azmetme ise geleceğe dönüktür.

Bir kişinin tevbe ettiği dört şey ile belli olur:

1. Dilini fuzûlî sözlerden, gıybet, nemime ve yalandan alıkoymak

2. Kalbinde hiç kimseye karşı haset ve düşmanlık beslememek

3. Kötü arkadaşlardan ayrılmak

4. Geçmiş günahlara istiğfar edip pişman olarak ve Rabbine tâatte gayretli davranarak ölüme hazırlanmak.

Dört husus da tevbenin gereklerindedir:

1. Allah'ı sevmek

2. Tevbede daim olabilmek için ona dua etmek

3. Geçmiş günahlarından dolayı Allah'ı suçlamamak

4. Allah'ı zikretmek ve onunla olmak.

Böyle bir tövbenin sahibine de Allâhü Teâlâ'nın dört tane ikramı vardır:

1. Onu hiç günah işlememiş gibi günahlardan çıkarır.

2. Onu sever.

3. Şeytanı ona musallat etmez ve onu şeytandan korur.

4. Onu dünyadan çıkarmadan önce korkudan emin eder. Çünkü âyet-i kerimede:

"Korkmayın, üzülmeyin, vaat edildiğiniz cennet ile sevinin (diyerek), melekler iner" buyurulmuştur.

Ayrıca, Allâhü Teâlâ, Kur'ân-ı Kerim'de:

"Ey iman edenler! Nasuh bir tevbe ile Allah'a tevbe (rücu) edin ki, o da kötülüklerinizi affetsin ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere koysun" buyurarak, tevbenin nasıl olması gerektiğine işaret etmiş ve neticesini bildirmiştir. Buradaki nasuh kelimesi, hâlis Allah için, kendisine başka şey bulaşıp kirlenmemiş olan anlamındadır ve nasâhadan (iyice, sağlamca dikmek) gelir ki, elbiseyi iyice diken, ipliklidir. Başka bir ifadeyle tevbe, Allah'ın ipine sınımsı sarılmaktır. Tevbe-i nasuh tamamıyla mücerret tevbedir. Kul onunla mâsiyete meyletmeksizin, taatte müstakim olur. Onda tilki hilesi, tilki kurnazlığı olmaz. Nefs, tevbe-i nasûh sahibine herhangi bir mâsiyet ya da günahı telkin edemez. Kul, günahı nasıl ki, hevâ için sâfiyetle işlemişse, onun terkinini de Allah için aynı saflık ve samimiyette yapar, ta ki, hüsn-i hatime ile noktanıncaya kadar.

Tevbenin kademeleri tasavvufta üç kısımda belirtilir: Tevbe (dönmek), inâbe (yönelmek), evbe (gitmek). Ebû Alî ed-Dekkak'a (v.405/1014) göre tevbenin başlangıcı, tevbe (dönmek, rücu etmek), ortası, inâbe ve sonu, evbedir. Cezadan korkarak tevbe eden kişi, sâhib-i tevbedir. Bir kişi sevap umup, cezadan da korkarak tevbe ederse, o da sâhib-i inâbedir. Fakat sevap ve cezayı bir yana bırakarak, sâdece emri yerine getirmiş olmak için tevbe eden kişi ise, sâhib-i evbedir. Denilmiştir ki, tevbe mü'minlerin sıfatıdır. Zira Allâhü Teâlâ:

*"Ey müminler! Allah'a topluca **tevbe (rücu) ediniz ki, felaha eresiniz"*** buyurmuştur. İnâbe, evliyanın sıfatıdır. Zira, Allâhü Teâlâ:

*"...Ve Allah'a münîb, (inâbe **sâhibi, yönelmiş**) bir kalp ile geldi (gelen)..."* buyurmuştur. Evbe ise resul ve nebilerin sıfatıdır ki, Allâhü Teâlâ, Süleyman (a.s.) ve Eyyûb (a.s.) hakkında ayrı ayrı "O, ne güzel kuldur, o **evvâbdır, (daima **gönlü Allah'a dönük-tür, ona müştaktır**)" buyurmuştur. Bu üç kavramı şu şekilde de açıklamak mümkündür: Tâib günah-**

tan dönmüş, münîb günahlardan arınmış, evvâb ise günahla alâkasını kesmiş kişi demektir.

Esasen günahlardan tevbe farz-ı ayndır. Şu da var ki, Allâhü Teâlâ tevbekârları ayrı bir kategoride zikreder: *"Muhakkak ki, Allâhü Teâlâ tevbe edenleri de, temizlenenleri de sever"* buyurarak, kendisinden uzaklaştırıcı günahlardan tevbe edenleri ve temizlenenleri, bu hareketleri sebebiyle sevdiğini beyan etmiştir."

Tevbenin kabul edildiği şu dört şey ile anlaşılır:

1. Fâsık arkadaşlarla alâkayı kesmek ve sâihlere karışmak,
2. Bütün günahlardan kesilip, tamamıyla tâate yönelmek,
3. Dünya sevincinin kalpten gidip, oraya âhîret hüznünün yerleşmesi,
4. Kişinin, Allah'ın kendisi için tazammun ettiği rızka güvenip, öylesi bir endişe taşımaması ve Allah'ın emirleri ile iştigal etmesi.

Ancak, her şeyde olduğu gibi tevbenin de sahibine göre dereceleri vardır. Biraz önce herkesin, hayatında, tevbe etmeyi gerektirecek bir şeyler bulabileceğini söylemiştik. Bunu bir derecelendirmeye tâbi tutacak olursak "avâmın tevbesinin günahattan, havâssın tevbesinin gafletten ve havâssu'l-havâssın tevbesinin ise kalbin mâsivâyâ meyletmesinden" olduğunu söyleyebiliriz. Şu da var ki, herkes kendi makam ve mevkiine göre tevbe eder. "Tevbe vardır ki, zellelerdendir, tevbe vardır ki, gafletlerdendir, tevbe vardır ki, hasenâtı görmektendir ve yine tevbe vardır ki, kalbin Hâlık'tan başkasından memnun olmasından, Hâlık'tan başkasıyla rahat etmesindedir." Yine tevbe vardır ki, tevbeden tevbedir.

Tevbe her mü'mine farz-ı ayndır. Hiçbir beşerin tevbeden müstağni olması mümkün değildir. İnsan için günahlar birer hastalıktır. Onların ilâcı ise tevbedir. Aynı zamanda tevbe ile kul, gazap dairesinden çıkarak, Allah'ın rahmet ve muhabbet bahçelerine dâhil olur.

Kaynak: Dilaver Gürer, Abdulkadir Geylani Hayatı, Eserleri, Görüşleri, İnsan Yayınları

Rabbime Yalvardım

Gece sessizliği çöker odama,
Benim ellerim kalkar Rabbıma,
Sessizce ağlar dua ederim,
Melekler âmin der benim duama.

Bu ne hikmettir bilemiyorum,
Ayağımın ucunu göremiyorum,
Kulum, acizim Rabbim kerem et!
Rahmet fukarasıyım, dileniyorum.

Cemalini göster, göreyim Seni,
Şu örtüm olsun vücut kefeni,
Kabre girip Sana gelince,
Ne olur çürütme âciz bedeni!

Rahmet, mağfiret Sana muhtacım,
Kur'ân ve Sünnet'tir en yüce tacım,
Bedenler doysa, ruhlar açıkta,
Ruhum ne kadar doysa yine de açım.

Bizi bizlere ve kimselere bırakma,
Ne olur narine orada yakma,
Yetmiş bin melek ona sürerken,
Ne olur oraya bizleri atma!

Güçler yetmiyor yürek dayanmaz,
Senin rahmetine hiç doyum olmaz,
Kalpten inandım teslimim Sana,
Bilirim inanan orada yanmaz.

İçimde bir perde var, sıkılıyorum,
Yerlerden yerlere yıkılıyorum,
Bana güç ver, kuvvet ver Rabbim!
Boş olan şeylere takılıyorum.

Beni benden al sende olayım,
Güle oynaya sana varayım,
Kokular alıp didar göreyim,
Uzun yollardan seni bulayım.

Değilim Musa, Tûr bana uzak,
Elim uzanmaz oralar yasak,
Hayal ettiğim diyarlar benim,
Etme bu kulunu burada tutsak!

Güneş kadar parlak, su gibi temiz,
Zikir, tesbihle gür kıl sesimiz,
Allah bes bâkî heves denilmiş bize,
Arkadan yetişsin pâk, nûr neslimiz.

Kurbanlar olduğum siyah taşına,
Hasret kaldığım o gözyaşına,
Bana haberler verin ey sıcak çöller,
Bir haber verin Allah aşkına!

Çaresiz, boynum bükük mü kalayım,
Hangi kapıda ben yalvarayım?
Gözümü kapayıp bir de açınca,
Kendimi hemen orda bulayım.

Dilekleri duyan kabul edensin,
Kâdiri mutlak yegâne Sensin,
Öyle yalvarmak gelir içimden,
Duaya âminler, melekler desin.

Son sözüm değildir yakarışlarım,
Avazım çıktığı kadar bağırışlarım,
Hedefe yöneldim, istikamet doğru,
Sapmıyor, hedeften bu bakışılarım.

Zülcenâheyn

Mansur b. Ammâr

(ks.)

Şaban KESİCİ

Sûfî zâhidlerden Ebû's-Serî Mansur b. Ammar aslen Merv'in "Yerânkân" denilen köyündendir. Bûşencli olduğu ve Basra'da ikâmet ettiği de söylenir.

Büyük vaiz hocalardan idi.

Mansur b. Ammar:

"Bir kimse başına gelen dünyevî musibetlerden dolayı sızlanırsa, musibet dinine intikal eder." demiştir.

Mansur b. Ammar:

"Kul için en güzel elbise tevazu ve inkisar, (Mevlâ'ya karşı boynu bükük olma) elbisesidir. Onun için Allah Teâlâ, 'Takva elbisesi daha hayırlıdır.' (A'raf, 7/26) buyurmuştur." demiştir.

Derler ki; tevbe edip zühde dönüşünün sebebi şu idi:

Bir kere yolda giderken üzerinde "Bismillâhirrahmânirrahîm" yazılı olan bir kâğıt bulmuş, bu kâğıdı koyacak uygun bir yer bulamadığı için yutmuştu. Bunun üzerine rüyasında birinin,

"O kâğıda hürmet ettiğin için Allah, senin üzerine kapalı olan hikmet kapısını açtı." dediğini işitti ve zühde intisab etti.

Ebû'l-Hasan Şa'râni diyor ki:

"Bir kere Mansur b. Ammar'ı rüyamda gördüm ve: 'Allah sana nasıl muamele yaptı?' diye sordum.

Şöyle cevap verdi:

"Önce Allah'a hamd ü senâ etmeden, ikinci olarak Peygamberlerine (s.a.s) salât ve selâm getirmeden, üçüncü olarak da kullarına samimi surette nasihat etmeden açıp kapadığım hiç bir oturum düzenlemedim, dedim.

Bunun üzerine Mevlâ-yı Müteâl (meleklerle):

"Doğru söyledi, onun için bir kürsü kurun, üzerine çıksın, arzda kullarım arasında şan ve şerefine yüceliğini ilân ettiği gibi, bu defa da semâda meleklerin arasında şan ve şerefimin yüceliğini ilân etsin! dedi."

Kuşeyrî Risâlesi

Gerçek Teslimiyet

Abdülkâdir Geylânî (k.s)

Dünya, her gün bir yerde açılan pazara benzer. O bir çarşıdır; satış yapılır, yakında da kapanır. Ona gönül kaptırma; kalp gözlerini ondan çevir. Halkı varlık sahibi görme; asıl hak sahibini görmeye gayret sarf et. Kalbin daima temiz kalmalı. Çalışmak ve kazanmak kalbin safiyetine halel getirmesin; kötülük geleceğini umduğun kapıyı kapa. Hakk yakınlığına ve sır âleminin kapılarına toz konduracak huylarını düzelt!

Size has olanlara dikkat ediniz, öz varlığınıza ilgilendirene bakınız; asıl önem buradadır. Başkaları için elinizde pek bir şey yoktur. Onları sahibi korur. Size ait olan işleri seçiniz. Herkesin işine karışacak olursanız belki kendinizi kaybedersiniz. Nefsinizi dünyaya atınız. Kalbinizi öbür âleme veriniz ve iç

âleminizi de Mevlâ'ya teslim ediniz. Ve orada hâl dilinizle şöyle deyiniz:

“Biz neler istiyoruz, onu muhakkak biliyorsun; buna inanıyoruz.”

Hakk yolunda olanlar, peygamberlerin varisleridir. Onlar size bir emir verirse tutunuz; çünkü Allah'ın emri icabı size emir verirler. Peygamber'in emri üzerine yasak eder ve işe koşarlar. Konuşmaları Peygamber'in sözleri ile başlar. Herkese iyilik yapar, kimseden bir şey beklemezler. Nefis ve kötü arzu, onlara hareket ettiremez. Şahsî görüşleri ile Hakk'a ortak koşmayı akıllarına getirmezler. “Peygamber'in getirdiğini alınız, yasak ettiği şeyleri yapmayınız.” (el-Haşr, 59/7) mealine gelen âyet-i

kerime, o büyük zatların can kulağı ile işittikleri manalardır.

Peygamber'e uyunuz! O'na uyarsanız, peygamberlik sıfatını verene sizi takdim eder. Büyük insanlar, Peygamber'e uydukları için Hakk'a yakın oldular. Lâkap -şöhret ismi- onlar için verildi. Süslü kisveleri takındılar. Hakk onları halka âmir kıldı.

Ey içi bozuklar, dini bırakılmış sanmaktasınız. Emirleri de önemsiz görmektesiniz. Ne sizde bir iyilik var, ne uyduğunuz şeytanlarda, ne de yakın olduğunuz kötü arkadaşlarınızda...

Allah'ım beni ve onları zatına ulaştır. Sana dönme-yi nasip eyle. Onların nifak ve şirk bağından bizi kurtar.

Aziz ve Celil Hak Teâlâ'ya ibadet ediniz. Helâl kazancı, ibadet için yardımcı biliniz. Allah Teâlâ, ibadet eden ve hakikat karşısında boyun eğen, helâl kazanç yiyen kulları sever. Allah, helâl yiyeni ve amel edeni sever. Yiyip içip kulluk etmeyen sevilmmez. Allah, kazancını yiyeni sever. Hileli iş göreni sevmez. O ki, halkın sırtından geçinir, onu Allah sevmez. Tevhid ehli, Hakk tarafından sevilmiştir, müşrik sevilmmez. Allah Teâlâ, emirlerine teslim olanı sever. Başkalarına kulluk edeni sevmez. Sevginin baş şartı uymak, uysal olmaktır. Dik kafa sevilmmez. Düşmanlığı doğuran baş âmil, uymaz olmaktır.

Yaratan'ınıza teslim olunuz. O'nun tedbirlerine boyun eğiniz, dünya ve âhiret işlerinde O'na başkaldırmayınız.

İlk devrelerimde, bazı sıkıntılara uğradım. Dua ettim, açılmasını istedim, daha da arttı. Şaşıtm; bu arada kalbime bir ses geldi:

"Sen ilk zamanda bize, hâlinin teslimiyetten ibaret olduğunu söylemedin mi?"

Bunun üzerine edebimi takındım, sesimi çıkarmadım.

Yazık sana, Allah'ın sevgisini iddia ediyorsun; hâlbuki kalbinde bir sürü yaratılmış sevgisi var. Temizlik, O'nun sevgisi, keder ise O'ndan başkasına bağlı olmakta. Hakk sevgisini başkaları ile kirletirsen bütün zararı sana olur. Böyle bir iş yaptığın takdirde, İbrahim Peygamber'in başına gelen senin başına da gelir. Yakup Peygamber'in çektiği darlığı benliğinde duyarsın. Onlar yavrularını sevdiler; Hakk sevgisine hâle geldi. Her ikisi de o sevgi yüzünden nelere uğradılar, bilirsin.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), torunları Hasan ile Hüseyin'i severdi. Cibril yetiştirdi, Peygamber'e (s.a.v) sordu:

"Onları seviyor musun?"

"Evet!"

"Onların biri zehirlenecek, öbürü kıtal yolu ile şehit edilecek."

Onların sevgisini az da olsa bu hadise üzerine kalbinden attı. Hakk'a ibadete koyuldu; fakat onların hüznünü unutamadı.

Hakk Teâlâ, peygamberlerin, sevdiği velîlerin ve sâlih kulların kalbine sahiptir. Oraya başka sevginin girmesini istemez.

Ey dünyayı isteyen! Elini aç, hele bir bak. İçinde bir şey var mı? Bu nifakçı hâlinle ne elde etmeyi bekliyorsun?

Yazık sana, çalışmakta bir yeterlik duyuyorsun. Beri yanda halkın malında gözün var. Dinini satarak, onlardan bir şeyler bekliyorsun. Çalış! Çalışmak bütün nebilerin yaptığı şeydir. Sanatı olmayan hiçbir nebi bulunmaz. Halktan bir şey alan varsa o da, Allah'ın izni ile alır.

Ey dünya şarabını içerek şehvet batağına girenler! Sarhoş olarak kötü heveslere kapılıp kalmanın felâketini mezar çukurunda anlarsınız.

Peygamber'e uyunuz! O'na uyarsanız, peygamberlik sıfatını verene sizi takdim eder. Büyük insanlar, Peygamber'e uydukları için Hakk'a yakın oldular. Lâkap -şöhret ismi- onlar için verildi. Süslü kisveleri takındılar. Hakk onları halka âmir kıldı.

derviş

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ

Derviş; sözlükte fakir, muhtaç ve dilenci/sâil anlamına gelir. Farsça kökenli bir kelime olup der-pîş/kapı önü, der-yüz/kapıya asılan gibi kelimelerden dilimize intikal etmiştir. Derviş kelimesinin çoğulu "dervişân" veya "derâviş" şeklinde yapılır.

Tasavvuf terimi olarak derviş şu gibi anlamlara gelir:

1- Fakir ve muhtaç. Baştan beri sûfiler ve ermişler fakir ve muhtaç sıfatıyla nitelendirilmişler, onlar da bunu iftiharla kabul etmişlerdir. Ayrıca bu vasfın Kur'ân-ı Kerim'de yer aldığını da vurgulamaktan geri kalmamışlardır. Yüce Allah buyurur:

"Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaç (fakirler)siniz, Allah ise gani/zengin ve övülendir." (Fâtır, 35/15) *"Allah zengin siz ise fakirsiniz."*

(Muhammed, 47/38)

Görülüyor ki yüce Allah kendini zengin, insanları ise fakir, olarak niteliyor. Sufiler işte bu nitelemeyi can u gönülden benimseyerek kendilerinin fakir oldukları kanaatine sahip olmuş, bu mana derinleştirilerek fakir olma bilincine ulaşmaya çalışmışlar, fakir olmayı, bir yaşama tarzı, bir meşreb, bir dünya görüşü, bir hal ve

bir karakter şekline getirmek için çabalamışlardır. Kur'ân'da ve hadîslerde fakir kelimesiyle ifade edilen kavram daha sonra Farsça bir kelime olan derviş terimiyle dile getirilmiştir.

Dervişlikte Allah'ın mâlikü'l-mülk ve gani/zengin, insanın ise yoksul ve züğürt kabul etmek temel bir ilkedir. Allah Teâlâ "*mevlâ*", insanın da "*kul*" olmasından ötürü insanın sahip olduğu her şeyin gerçek sahibi Hakk Teâlâ'dır. İnsanın kendisinin sahibi ve mâlikî de O'dur. Bu duruma göre insan kendine bile mâlik değildir. Derviş bu şuur ve idrâk içinde yaşayan bir kuldur.

2- Derviş, irâdesine ve nefesine hâkim ölçülü, dengeli, disiplinli ve istikrarlı bir hayat süren Hak eridir. Derviş nefsinin arzusuna ve canının isteğine göre değil, Hakk'ın irâdesine göre yaşamayı hedef, rızasını kazanmayı ilke edinir. Bu anlamda o taliptir, mürittir; yani Hakk'ın rızasını talep ve irade eder. Bu husus; "İlâhî! Maksudum Sen'sin, matlubum rızandır." cümlesiyle dile getirilir.

3- Literatürde derviş mürid anlamına da kullanılmıştır; yani bir şeyhe intisab eden ve bir tarikata giren tâiblere de derviş denilmiştir. Yesevi dervişi veya Ahmed Yesevî'nin dervişi dendiği zaman bu tarikata veya şeyhe mensup olan veyahut şeyhin halifesi olan mürid veya halife akla gelir. Bu anlamdaki derviş kavramı da yine ilk iki hususla sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Çünkü bir tâibin bir tarikata girmesinden veya bir şeyhe bağlanmasından esas maksat gani olan Hak Teâlâ karşısında fakir olduğunun bilincinde olması, davranışlarını ve yaşam tarzını bu bilince göre gerçekleştirmesi, nefsinin arzularına ve canının istediğine göre değil, Hakk'ın irâdesine ve rızasına uygun şekilde hareket etmesidir. Bazen dervişlere "Hak erenler", "Hak eri", "merdân-ı Hüdâ", "ricâlullah" ve "Allah adamı" denmesinin sebebi de budur.

4- Mevlevilik'te çilekeş matbah canlarına ve hücrenişin müridlere derviş denir. Bektaşilik'te de babalık makamından önceki makamda bulunan kişiye derviş denir.

5- Dervişlikte kılık-kıyafet, saç-sakal birinci derecede önemli ve öncelikli bir husus değildir. Dervişin belli bir kıyafeti yoktur. Kılık-kıyafet, saç-sakal sûret ve şekille ilgili hususlardır. Önemli olan şekil de-

ğil hakikat, sûret değil mana, zâhir değil bâtındır. Dervişlik bir meşrep ve bir hayat tarzı olduğundan bir derviş kılık kıyafet, saç-sakal itibariyle sıradan bir kişi gibi olabilir. Şeklen halktan biri gibi olması onun dervişliğine asla zarar vermez. Tersine şekil ve görüntünün öne çıkarılması birçok durumda sakıncalı da olabilir. Hatta sûret ve şekil gerçek dervişliğin önünde aşılması güç bir engel haline de gelebilir. Yunus;

Dervişlik dedikleri hırka ile taç değil,

Gönlün derviş eyleyen hırkaya muhtaç değil.

derken bu noktaya işaret eder. Demek ki gerçek dervişlik gönül dervişliğidir, hakiki derviş de gönül ehlidir.

Dervişlikte tevazu, isâr, fedakârlık, feragat, diğerkâmlık, yardımseverlik, cömertlik, kendi kendine yeterlik, Allah'tan başkasına muhtaç olmamak, kul hakkına saygı konusunda olabildiği kadar duyarlı olmak, dini görevleri ihlasla ifâ, ahlak ilkelere samimiyetle bağlılık, insan severlik, adam ayırt etmemek ve hoşgörü esastır.

Sa'dî, Gülistan'da dervişlere ayırdığı bir bölümde şunları yazar:

"Dervişlerin yolu zikir, şükür, hizmet, ibadet, cömertlik, kanaat, tevhid, tevekkül, teslim ve tahammüldür. Bu niteliklere sahip biri pahalı elbiseler de giyse hakikatte ve mana itibariyle derviştir. Ama boşboğaz, beynamaz, hevasına tapan, nefsinin arzuları peşinde koşan, gündüzleri canının isteğini yerine getirmek için geçiren, geceleri gaflet uykusuna yatan önüne konulanı yiyen, ağzına geleni söyleyen bir kimse yırtık pırtık elbiseler de giyse rinddir, yani laubali ve keyif ehlidir." (Gülistan, s.125, İstanbul 1991)

Dervişlik özüne hâkim olmaktır

Esir-i nefis olan derviş değildir

Aşkî rehber edip Hakk'ı bulmaktır

Keşkül, teber, âsâ, tiğ, şiş değildir.

Rıza Tevfik

Yunus'un dediği gibi:

Derviş gönülsüz gerektir, sögene dilsiz gerektir.

Dövene elsiz gerektir, halka beraber gerekmez.

İslâm'da usulüne uygun bir şekilde misillemede bulunmak, yani haksız yere kötü bir muameleye maruz kalan bir kimsenin karşı tarafa misillemede bulunması caizdir. Bu husus, "dişe diş" ve "kıyas" sözleriyle ifade edilir. Ancak yüce Allah, bunu meşru kılmakla beraber haksızlığa uğrayan kimseye misillemede bulunmayıp af, sabır, tahammül ve fedakârlık yolunu tutmasını tavsiye ediyor:

"Eğer (haksız olarak) sizi cezalandıran birini cezalandıracağsanız, onu size verdiği cezanın misliyle cezalandırabilirsiniz ama sabrederseniz sabredenler için bu daha hayırlıdır." (Nahl, 16/126)

"Kötülüğün karşılığı onun misli olan kötülüktür. Fakat affedip barış yolunu tutanın ecri de Allah'a aittir." (Şura, 42/40)

Misilleme yolunu değil, af yolunu tutmak Allah'ın sıfatıdır. Yüce Allah, kullarının da kendisi gibi affedici olmalarını ister.

Misillemede bulunmak doğrudur ama bundan vazgeçip af yolunu tutmak daha doğrudur ve derviş doğru ve güzel olanı değil daha doğru ve daha güzel olanı hatta en doğru ve en güzel olanı tercih eder. Buna evlâ ve efdal olana göre hareket etmek, denir. Dövene elsiz, sövene dilsiz olmak gerekir, demenin anlamı budur. Bu da kolay bir şey değildir, fakat derviş kolayca değil, zor ve çetin olanı yapmaya taliptir. Daha doğrusu buna talip olmalıdır. Bunu göze alamayan dervişlik yoluna girmemelidir. Çünkü dervişlik yoluna girdiğini sanan ama bu yolun çilesine katlanamayan bir kimse kesinlikle derviş değildir. Derviş olduğunu sanması kendini aldatmasından başka bir şey değildir. Derviş zor olana taliptir, zor olanı başarandır; zor olanı başarmak için meşakkate katlanan ve çile çeken erdir.

"İyiliğe iyilik herkesin, kötülüğe iyilik er olanın kârıdır." Derviş bu anlamda erdir.

Esefle söylemek gerekirse dünya, (sözde) dervişleri saç-sakalı karışık, elbisesi yırtık-pırtık, üstü başı dağınık, derbeder, pejmürde, kirli paslı, avare, işsiz-güçsüz, dilenci, cahil, laubali, kayıtsız, vurdumduymaz, eyyamcı, gününü gün eden, süfli zevklerine düşkün ve keyif ehli kişi tipiyle tanıdır. Diyar diyar dolaşan, karınlarını doyurmak için kapı kapı gezip dilenen ve kendilerini Allah adamı gibi sunan bu kimselerin ne İslâm'la, ne tasavvuf-
la, ne de dervişlikle ilgileri vardır. Bu tip dilenciler ve derbederler İslâm'dan önce çeşitli toplumlarda görülmüştür. Müslüman toplumlarda da görülmüştür. Müslüman toplumlarda görülen bu tür sözde dervişler söz konusu toplumlarda var olan tiplerin müslüman toplumlarda görülen temsilcileridir, onların devamıdır.

"Hıristiyan'ın tembeli keşiş, Müslümanın tembeli dervişti."
"Dervişe, Bağdat'ta pilav var demişler, 'yalan değilse irak değil' demiş" gibi sözlerde ifade edilen ve toplum vicdanında olumsuz bir izlenim bırakan kişiler sözde dervişlerdir, gerçek dervişlikle ilgileri yoktur.

Azizüddin Nesefi şöyle der, "Ey Derviş! Bil ki insan-ı kâmil şeriatı, tarikat ve hakikat itibariyle eksiği olmayan erdir. Diğer bir ifadeyle insan-ı kâmil sözü, işi, huyu güzel olan ârif kişidir. Hz. Peygamber'in sözleri şeriat, işleri tarikat, halleri hakikattir."

Derviş şer'i bilgileri uygulayıp bunun meyvelerini devşiren

bahtiyar ve aydın kişidir.

Bu dervişlik yoluna sıdk ile gelen gelsin

Hakk'tan özge ne ki var gönlünden silen gelsin

Derviş dolu nur doğar her lahza göğe açar

Ben diyem doğru haber: Canına kıyan gelsin

Ey dervişim diyen kişi gayre gönül verme sakın

Canını aşk odu sanıp nefs oduna urma sakın

Eşrefoğlu Rûmî

Doğruluk Dürüstlük Samimiyet Emin ve Güvenilir Olmak

Prof. Dr. Ali AKYÜZ

"Resulüm! De ki: Ben olduğundan başka türlü görünenlerden de değilim." (Sâd, 8)

İslâm'ın baş tacı ettiği ve çok önemseydiği değerler manzumesinin başında yer alan ahlakî ölçüler arasında mihenk taş kıymetinde düsturlardır **dürüst** ve **güvenilir** olmak.

İnanç ve ibadetten yani ferdi tavırdan sosyal davranış ve beşeri münasebetlere kadar her alanda bütün başlangıçların ve sürekliliğin mihenk taşıdır **doğruluk** ve **emin** olmak. Gönül adamı, engin müsamaha insanı Mevlâna'nın seslendirip bütün dünyada yankılandığı üzere; **"olduğu gibi görünmek ya da görüldü gibi olmak"** dürüst, **samimi** ve **içten** olmak.

Yüce Allah'a imanın içten ve samimi olması gereğine binaen, ferdin iradesine, arzu ve isteğine saygı duyulmuş ve **"dinde zorlama ve icbar"** yasak edilmiştir. Bu yaklaşım ve anlayışın oluşturduğu münasebet çizgisi samimiyet, içtenlik, dürüstlük ve netice itibariyle de güvenilir olmaktır.

Allah samimi, içten ve dürüst olmayana kabul etmediği gibi kulların münasebet standardını da bu esasa göre tespit etmiş ve fitratın kanununu böyle vazetmiştir. Hz. Peygamber de;

"Üç/dört özellik vardır ki, kimde tamamı bulunursa katıksız münafık olur, bu hususiyetlerden biri ya da birkaçı bulunursa nifak izleri taşır; yalan konuşmak, sözünde durmamak, düşmanlığında kaide-kural ta-

nımamak ve güveni kötüye kullanıp hıyanet etmek.” (Buhari, İman/24) *sözleriyle doğru, dürüst, samimi ve güvenilir olmayı imanın en önemli erdemi saymış, aksini nifak göstergesi olarak nitelemiştir.*

Fert olarak kaç kişinin sırrına sahip çıkacak kadar güvenilirsin ve koskoca kalabalıklar arasında sırrını emanet edebilecek kaç kişiye güvenebildin? Toplumun güven bilançosu hakkında küçük bir anket...

Ferdi ve sosyal planda samimiyetsiz ve güvensiz oluşumlardan asla kalıcı erdemler ve değerler yükselip gelişemez. Samimiyet, inandığınız değerleri zor anlarınızda kendinize kalkan yapmak ve emeksizce, alın teri dökmeden başkalarının değerlerine kolay yoldan konmak değil, göğsünüzü onlara siper edip bedeninizi, canınızı onlara kalkan yapmaktır. Darda kaldığımızda onların arkasına sığınıp, saklanmak, harcamak ve istismar yerine onlara koruyucu kalkan olmaktadır. Dolayısıyla dürüst ve samimi olmayan hiçbir tavır emniyet telkin etmeyeceği gibi kalıcı ve sürekli olmayı da başaramayacaktır. Yüce ve yüksek idealer çevresinde kenetlenen ve samimiyet, dürüstlük ve emniyet bağlarıyla perçinlenen oluşumlar hep kalın, geleceğe umut ve ışık tutan izler bırakmış ve devâsâ problemler hep bu iksirli ahlakî tavırla çözüme kavuşturulmuştur. Millet olmayı başarmış toplumların tarihinde buna ışık tutacak pek çok malumat bulmak mümkündür.

Bu fitri/ beşeri gerçeği ebedileştirmek üzere doğruluk, dürüstlük, samimiyet, emin ve güvenilir olmakla ilgili Kur’ân-ı Kerim’de, örnek şahsiyet Hz. Peygamber’e,

- Dürüst olmak ve dürüst kalmak için Allah’a dua edip yardım talep etmesi,
- Dürüst olmak kadar dürüst kalmanın da bir kararlılık ve azim gerektirdiği, bunun için dua ve niyazda bulunmak suretiyle iç telkin ve oto kontrol yöntemiyle motivasyon ve heyecanını zinde tutması,
- Gireceği her yere dürüstlükle girmesi ve dürüstlükle ayrılması,

Ferdi ve sosyal planda samimiyetsiz ve güvensiz oluşumlardan asla kalıcı erdemler ve değerler yükselip gelişemez. Samimiyet, inandığınız değerleri zor anlarınızda kendinize kalkan yapmak ve emeksizce, alın teri dökmeden başkalarının değerlerine kolay yoldan konmak değil, göğsünüzü onlara siper edip bedeninizi, canınızı onlara kalkan yapmaktır. Darda kaldığımızda onların arkasına sığınıp, saklanmak, harcamak ve istismar yerine onlara koruyucu kalkan olmaktadır.

• İnsanlar ne derse desin, tevhide davette kararlılık gösterip emrolunduğu gibi dosdoğru olması,

• Ayrıca inandığı ilkeleri ve yapmakla sorumlu olduğu davranışları vakar ve kararlılıkla sürdüreceğini, tartışmasız bir şekilde ilan eden duyurması,

• Beraber olduğu ve tevbe etmeyi ihmal etmeyen insanlarla emrolunduğu üzere dosdoğru ve dürüst olması, aşırı davranışlardan sakınması,

• Allah’ın yasaklarını ilan eden insanlara okuması ve bunlar arasında, yetim hakkı yemeyip, yetim malına dürüst yaklaşması, adaletli olup Allah’a verilen sözü tutması, başka yollara sapmadan dosdoğru yol olarak nitelenen bu yola uyması,

• Geçmişte her ümmetin bir ibadet tarzı olduğu, bu konuda ehl-i kitabın onunla tartışıp çekişmesine aldırmadan Allah’a davete devam etmesi

ve hakikatte dosdoğru yolda olduğu,

- Davet ve çabasına karşılık kimseden ne bir ücret ne de bir karşılık beklemediği,
- Olduğundan başka görünme gayretinde de olmadığı için ilan edip duyurması emir ve tavsiye edilmektedir.

İntisâb Niçin Gereklidir?

Soru:

Şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de, tasavvuf ve tarikat büyüklerini, yol gösterici bir şeyh ve müşid olarak benimsemek, onlara intisâb etmek doğru mudur? İslâmî emir ve yasaklara uygun bir davranış mıdır?

Cevap:

Tasavvuf ve tarikat şeyhlerini, mürşid olarak tanımak, onların irşâd ve işaretlerine göre özümüzü, sözümüzü ve davranışlarımızı düzenlemek *şer'-i şerife uygun, güzel ve hatta herkes için lüzumlu bir husustur.*

Kendisine manevi kir ve bulanıklıktan azade "kalb-i selim" (eş-Şu'arâ, 26/89) ihsan edilmeyen kişinin, *kâmil bir şeyh ve mürşidden gönül hastalıklarından kurtulma çarelerini öğrenip uygulaması vaciptir.*

Zahiri ilimleri öğrenmenin lüzumuna gelince; kalbi kirleten ve gönül hayatını *körelten duygulardan arınabilmek için bu ilimleri öğrenmekten müstağni kalmak mümkün değildir. Gelmiş-geçmiş büyük âlimlerin pek çoğu, zahirî ilimlerde kemâle erdikten sonra, manevi hayata girmişler, seyr ü sülük sonunda terakki ederek irşâd mevkiine yükselmişlerdir.* (Tuhfet-i İbn-i Hacer min Kitâbî's-Siyer)

"Aklı başında ve âlim olan kimselerden, doğru yolu göstermelerini isteyiniz. Ki doğru yolu bulabilirsiniz. Onları dinleyin. Söz ve nasihatlerine uyun. Gösterdikleri yoldan dışarı çıkmayın. Aksi halde pişman olursunuz." Hadîs-i Şerif

"Mü'min mü'minin aynasıdır." Hadîs-i Şerif

"Şeyhi olmayan kimsenin şeyhi şeytandır." Bayezid-i Bistâmî

Bir başka ifade ile de:

"Kılavuzu olmayan kişinin yol göstericisi şeytandır" denilmiştir.

Nitekim *İmam Kuşeyrî*, meşhur Risâle'sinde şöyle buyurmaktadır:

"Bakıcısız ve bahçivansız, dağ başında, kendiliğinden büyüyen ağaç, yaprakla donansa bile meyve vermez. Meyve verse de lezzeti, bağ ve bahçe meyvelerinin lezzeti gibi olmaz. Böyle bir ağaç bir yerden diğer bir yere nakledildiği zaman hem çok güzel olur, hem de bol meyve verir. Çünkü ona emek verilmiş ve üzerinde tasarruf vuku bulmuştur."

Şer'-i şerif, köpeklerin bile eğitilip terbiye edilebileceğini kabul etmiş, öldürdüğü veya yakaladığı av hayvanının helâl olabilmesi için, bu konuda yetiştirilmesini şart koşturmuştur. Aksi takdirde sıradan bir köpeğin getirdiği avın eti yenmez. (Rühû'l-Beyân)

Muhakkak ki köpek, hayvanların temiz olmayanlarından biri, et ve et ürünlerine karşı da en muhteris olanıdır. Buna rağmen o bile terbiyeyi kabul edip eğitilebiliyor, onun ete ve kemiğe karşı olan ihtiras ve arzusu *kırlanabiliyor da, mahlûkâtın maddeten ve manen en şerefli olan insanın bunu kabul etmemesi nasıl düşünülebilir?* Bu yüzden meşâyih-i kirâm: "kurtarıcısı ve yol göstericisini görmeyen ve bulmayan kişi *kurtulamaz*" buyurmuşlardır.

Bizim için, Rasûlüllah'ın hayatında takip edilmesi gereken en güzel örnekler vardır. Bu sebeple Rasûlüllah'ın muhterem ashâbı bütün ilim, edep ve ahlaki davranışlarını, Aleyhissalâtü vesselâm Efendimizden almışlardır. Bir kısım sahabeden, "def-i hâcet şekline varıncaya kadar her şeyi biz Allah'ın Rasûlü'nden öğrendik" haberi rivayet edilmiştir.

Fahreddin-i Râzi ise:

"Bizi dosdoğru yola ilet" âyet-i kerimesinde Cenâb-ı Hakk sâdece "sırâta'l-müstekim" ifadesi ile iktifa etmemiş, peşinden "kendilerine nimet lütfettiğin kimselerin doğru yoluna ilet" ibaresini ilâve etmiştir. Bu durum, müridi, vuslata, hidayet makamlarına ve mükâşefeye *götürecek bir yolun bulunmadığına*, ancak kendisini doğru yola sevk edecek, yanlışlık ve sapıklıktan koruyacak bir şeyh ve mürşide uyması hâlinde hidâyetin gerçekleşebileceğine delâlet eder, demektedir.

Bu eksiklik ve ihtiyaç bütün varlıklar için geçerlidir. Zira onların akılları hak ve hakikatin idrakine, doğruyu eğriden ayırma gücüne yeterli değildir. Bu sebeple, eksik ve kendi kendine yeterli olmayan kimselere, kendisine uyulan ve yol gösterici olan kâmil bir mürşid gereklidir. Ki böylece onun eksik aklı, mürşidin *kâmil akli ve doğru tavsiyeleri ile takviye edilsin*. O da böylece saadetlerin yoluna ve kerâmetler basamağına ulaşabilsin. Bu gerçeğe işaret etmek üzere:

"Önce arkadaş, sonra yol" denmiştir.

Adı geçen ifadeler *ışığında*: Herkes için hem hissi, hem de manevi bir mürşidin bulunmasının zaruri olduğu söylenebilir. (Tefsîru'l-Kebîr)

Ömer Ziyaeddin Dağıstani, Tasavvuf ve Tarikatlarla İlgili Fetvalar

dost

Metin SEYİTOĞLU

ALLAHIM senin dostlarınla dost olmamızı nasip eyle, seninle dost olmamızı nasip eyle, bizlere cennetini göster, bizleri cennetine koy ve cennetin de cemalinle olmamızı nasip eyle. Dosta götüren dostlar ile ve dostlara götüren dost ile olmalıyız, neyle zikir ile, şükür ile, tefekkür ile.

Bir şiirimde şöyle tarif ediyorum:

Kul anarsa Mevlâsını her daim

Bulmaz onu ne kötüler ne zalim

Arkadaşın olur evliya âlim

Sıratı anında geçersin bir gün

Sırat geçmekteki gaye dosta ulaşmaktır, aradığını bulmaktır, bulamayan ise biçaredir, viranedir, avaredir. O'nu bulamayan neyi bulmuştur ki...

(Seni bulan neyi yitirir, seni yitiren neyi bulur ALLAHIM)

İsmi ve zikrini unutturma bizlere rabbim, amin.

Dosta ulaşmayı isteyen onunla olmayı arzu eden onun emir ve buyruklarına uymalıdır ki rızasını kazansın nuru ile müşerref olsun, özünü bulsun, özünü buldu mu, ruh sahibini buldu mu nurunu tamamlar, dostun emirlerine, buyruklarına iman etmek inanmak ve emirleri doğrultusunda yaşamak lazım ki dost la dost olunsun, çünkü ruhumuza rabbim ruhundan üfürdü, öz de güzellik var yani, o güzelliği bulmak için rızasını kazanmak lazım, temiz olmak lazım, dürüst olmak lazım, iyi

niyetli ve düşünceli olmak lazım, tabii ki bunlar da imanla lazım, inançla lazım. İman ve inanç tam oldu mu kemale erilir, kâmil insan olunur, kişi kendini de rabbini de bilir, ondan geldiğini ve yine ona döneceğini bilir, rızasına mazhar olmak için çalışır, çalışır ki dostunu razı edebilsin, dost da onu dost edinsin. Dosta eriştiren dostlarla bir olmak lazım, beraber olmak lazım ki dostun rızasını kazanabilmeli. Kur'an-ı Hakim ile dost olmalı, iyi okumalı, iyi anlamalı, icraat da bulunmalı. Resulullah (s.a.v)'i dost edinmeli sünnetlerini uygulamalı, canımızı yoluna feda etmeliyiz ki, dostun rızasını kazanalım, kainatı O'nun (s.a.v) hürmetine yaratan, habibim buyurduğu Resulullahı sevmeli ki rızasını kazanalım. Resulullahın varislerini evliyaullahlarında sevmeliyiz, O'nun dostum dediği ve sevdiklerini sevmeliyiz ki, onunla dost olalım.

Dost odur, ilim odur, alim odur, hakim odur, malik odur, vekil odur, rahmet odur, merhamet odur, gaf-far odur, rahman odur, evvel odur, ahir odur.

Dost odur dost.

Bizleri dostluğuna kabul buyursun. Bizlere ismini unutturmasın, bizleri cennette de cemali ile müşerref etsin, el-metin ismi ile sağlamlaştırsın, baka bilelim, görebilelim, nurundan şifalanalım inşallah.

Amin

Kurban Etmeden Önce Ateşlerde Yanan İbrahim Olmalı!

Ayşegül SAYIN

Bir çocuk...

Kendinden emin; kalbi mutmain...

Allah (c.c) veriyse bu emri bana itaat düşer diyor. Bir çocuk; kendi küçük ama yüreği büyük... İmanı arş-ı a'lâya yükselmiş. Teslimiyeti ondan sonra gelecek olan tüm çocuklara örnek bir çocuk; **Hz. İsmail...**

"Halil'im / Dostum" iltifatına mazhar olmuş bir baba. Peygamberlerin babası, teslimiyeti şeytani kahretmiş yüce yürekli İsmail'in babası. Rüyasında üç kez üst üste oğlunu boğduğunu görüyor. Büyük bir sınav verecek şimdi. Dostluğunu bir kez daha gösterecek Rabbine karşı. Ateşlere atılırken bir an bile olsun ümitsizliğe düşmemiş, gelen yardımlardan aman dilememiş, yalnızca Allah'a yönelmiş ve

"Allah bana yetişir. O ne iyi bir vekildir!" diyen Halil;
Hz İbrahim...

Sâre'nin azatlı kölesi... Adı tarihe yazılmış, tüm annelerin yüzünün akı, ıssız bir vadiye bırakıldığında beyi İbrahim'e "Bizi buraya bırakmanı Allah (c.c) mı istedi ey İbrahim!" diye sormuş, "Evet" cevabını alınca, "Öyle ise Rabbim bizi korur zayi etmez" diyerek Rabbine teslimiyetini ispatlamış bir anne. Hz. İbrahim'in itaatkâr hanımı **Hz. Hacer...**

Rivayet edildiğine göre günlerden bir gün Hz. İbrahim "Allah, bana bir oğul verirse, onu kurban edeceğim!" der. Ve bu sebeple imtihana tabi tutulur. Günü ve saati gelince Biricik oğlu İsmail'i kurban edecektir. Üç gün üst üste aynı rüyayı görür. Bu hadise Saffât Sûresi 102. ayetinde şöyle buyrulur;

"Babasıyla beraber yürüyüp gezecek çağa erişince (babası) : 'Yavrucuğum, rüyada seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün ne dersin?' dedi. O da cevaben; 'Babacığım, sen emrolunduğun şeyi yap! İnşallah beni sabredenlerden bulursun' dedi."

İbrahim aleyhisselam Rabbinden gelen ilahi emir üzerine hanımı Hacer validemize, oğlu İsmail'i yıkamasını ve güzel kokular sürmesini; O'nu bir dostuna götüreceğini söyledi. Hz İsmail'e de yanına bir ip ve bıçak almasını tembih etti ve:

"Oğlum, Allah rızası için kurban keseceğim!" dedi

Ve insanlığın yoldan çıkarıcısı şeytan bu fırsatı kaçırır mı? Hemen soluğu annelerin en hayırlısı Hacer validemizin yanında aldı. Bir bir ekecekti kalbine evham tohumlarını. Planını örecekti ve böylelikle gözden düşürecekti.

Şeytan:

"İbrahim oğlunu nereye götürüyor biliyor musun?" dedi.

O'da:

"Dostuna götürüyor" cevabını verdi.

Şeytan:

"Hayır, kesmeye götürüyor" dedi.

Hacer validemiz:

"O oğlunu çok sever!" diye mukabele etti.

Şeytan devam etti, gayret etti şaşırtmak için:

"Allah emrettiği için boğazlayacakmış!" deyince Hacer validemiz:

"Eğer Allah -celle celâlihû- emretti ise güzel bir şeydir. TEVEKKÜL ederiz" dedi.

Evham tohumu ekmek işine yaramamıştı şeytanın. Bir yanda Hz. İbrahim'e sonsuz güvenen bir zevce, diğer yanda Rabb'ine tevekküllü bir kul...

Boş durmadı şeytan. Yenilgiyi hazmedemedi, davasından da vazgeçmedi. Soluğu İsmail aleyhisselam'ın yanında aldı. Bu seferki niyeti yaşı küçük olan bu çocuğa vesvese vermektir. Belki ağlar sızlar da babasını bu işten caydırırdı. Gözden düşerdi O' da...

Şeytan:

"Baban seni nereye götürüyor biliyor musun?" dedi.

İsmail aleyhisselam;

"Dostuna ziyarete" dedi.

"Hayır, seni kesmeye götürüyor. Rabbinin kendisine böyle emrettiğini zannediyor!" dedi.

Bunun üzerine Hazreti İsmail:

"O emretmiş ise bunu seve seve yerine getiririz!" diyerek şeytanı kovar ve onu taşlar.

Kandıramamıştı Hz. İsmail'i. Hz. İbrahim'e döndü:

"Ey ihtiyar! Oğlunu nereye götürüyorsun? Şeytan seni kandırmış! O rüyalar şeytanidir" dedi.

İbrahim aleyhisselam:

"Sen şeytansın hemen yanımızdan uzaklaş" dedi eline yedişer tane taş aldı ve şeytanı üç ayrı yerde taşıdı. İşte hacda kıyamete kadar devam edecek olan şeytan taşlama bu şekilde başladı.

Merhametli bir anne teslim olmuş, küçük bir çocuk olacak olana rıza göstermiş ve tek erkek evladı olan baba emre itaat göstermişti. Kurban edeceği vakit bıçak kesmemişti O mübarek Oğul'u... Tekrar denemişti babası ve tekrar kesmemişti bıçak boynunu. Nefesler tutulmuştu. Yerdeki kadar semada olacakları seyreden meleklerde hayretle izliyorlardı iki peygamberi. Bu hadise Kur'an'ı Kerim'de şöyle anlatılır:

"Her ikisi de teslim olup, (İbrahim) onu alını üzerine yatırınca: 'Ey İbrahim rüyayı gerçekleştirdin. Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Bu gerçekten çok ağır bir imtihandır' diye seslendik." (Saffat, 103-106)

"Biz oğluna bedel, O'na büyük bir kurban verdik. Geriden gelecekler arasında O'na (iyi bir nam) bıraktık: 'İbrahim'e selam!' dedik. İşte biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Çünkü O, bizim mü'min kullarımızdandı." (Saffat, 107-111)

Hâsılı kelim şimdiki bir kurban sınavından da biz geçmekteyiz.

Ulu'l-azm nebî Hz. İbrahim kurban edeceği oğlunu o teslimiyet kıvamına getirmeden önce kendisi Allah'ın emrine itaat edecek bir kıvama gelmişti. Ateşlere atılırken vermişti asıl sınavını. Sonra Hz. Hacer teslimiyet şuuruyla üstüne düşeni yapmıştı.

Biz dize gelmedikçe unutmayalım ki; dize gelmeyecek kurban edeceklerimiz...

İlahi Deryadan İnciler

Çağımıza İbret Yardımlaşma

Dr. Zafer TORTUM

Allahü Teâla şöyle emrediyor:

"İyilik ve (Allah'ın yasaklarından) sakınma üzerinde yardımlaşın, günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın Allah'tan korkun; çünkü Allah'ın cezası çetindir." (Mâide, 2)

İbni Ömer'den rivayetle Resulullah (sav) buyurdular ki:

"Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu tehlikede yalnız bırakmaz. Kim, kardeşinin ihtiyacını görürse Allah da onun ihtiyacını görür. Kim bir müslümanı bir sıkıntıdan kurtarırsa, Allah da o sebeple onu Kıyamet gününün sıkıntısından kurtarır. Kim bir müslümanı örterse, Allah da onu kıyamet günü örter." (Ebu Davud, Edeb/46;

Tirmizi, Hudud/3; Buhari, Mezalim/3, İkrâh/7; Müslim, Birr/58)

"Hayat mücadeledir" diye bir söz vardır.

Hayat bir mücadele değildir, aksine bir **yardımlaş-**

madır. Eğer hayatta yardımlaşma değil mücadele söz konusu olsa idi güçlü zayıfın hayat hakkını elinden alırdı. Oysaki hayat sahipleri mücadele ederek değil, yardımlaşarak hayatiyetlerini devam ettirirler. Bu yardımlaşma insan vücudunda da söz konusudur.

Nasıl insanın bir eli diğer eline rekabet etmez; bir gözü bir gözünü tenkit etmez; dili kulağına itiraz etmez; kalp ruhun ayıbını görmez. Belki birbirinin noksanını tamamlar, kusurunu örter, ihtiyacına yardım eder, vazifesine yardım eder; yoksa o insan vücudunun hayatiyeti devam edebilir mi? İnsan vücudundaki bu uyum ve yardımlaşma çağımıza da örnek olmalı...

Materyalist düşünce, hayat düsturunu "**mücadele**" olarak tanımlar ve mensuplarını "**Hayat bir mücadeledir.**" felsefesiyle yetiştirir. Bu düsturun özelliği çatışmak, rekabet olduğundan, böyle bir anlayışın hâkim olduğu toplumlarda kavga eksik olmaz.

Kur'an, hayatta mücadele düsturu yerine "**yardımlaşma düsturunu**" esas tutar. Bunun özü ise; insanların birbirinin imdadına yetişmesidir. Kâinata galaksiler arasında, yeryüzünde canlı cansız yaratılan her unsur arasında, hayvanlar, bitkiler ve insanlar arasında bu yardımlaşma açıkça görünmektedir.

Yüce Yaradan, bu yardımlaşma sırrını fitratlarından gelen özellikle Müslümanlara da intikal ettirmiştir. İslam dini; peygamberleri ümmetlerin, âlimleri cahillerin, zenginleri fakirlerin, kuvvetlileri zayıfların, amirleri memurların yardımına koşturmuş, bunu bir vecibe olarak emretmiştir.

Bu âlemde hemen gözümüze çarpan ilk yardımlaşma örneği, yer ile gök arasındaki yardımlaşmadır. Güneş yeryüzüne ışık saçmakta; hava, bütün canlıları teneffüs ettirmekte, dünya sırtında taşıdığı bu canlılar için mevsimleri dolaşmakta, baharın gelmesi için 23,5 derece eğimle dönmektedir. Bir damla suda oksijenle hidrojenin bir araya gelerek su olmaları yardımlaşmanın başka bir örneğidir.

Elementlerin her biri taşıdığı özellikle canlıların yardımına koşmakta ve bu unsurlar canlıların menfaati için adeta el ele verip birlikte çalışmaktadırlar.

Bütün bu faaliyetler birer yardımlaşma örneğidir.

İnsan kâinatın meyvesi olduğu için, bütün âlemde hükmeden bu yardımlaşma kanununun bir misali de insanda sergilenmiştir.

Bir elde parmaklar arası yardımlaşma, iki el arasındaki yardımlaşma, yürüyen kişiye gözün yol göstermesiyle sergilenen yardımlaşma, iç organlar arası harika yardımlaşma, akılla hafıza arasındaki yardımlaşma, bedenin bir bütün olarak ruhun ihtiyaçlarını karşılamadaki yardımları dikkate alındığında insan vücudunda yardımlaşmanın sayılamayacak kadar örneklerine şahit olunur.

Yine detaylı örnekler verecek olursak:

Kalp ve damar ile bunların içindeki kanın dokularımızın imdadına yetiştirilmesi:

Kalbimiz bir pompa gibi, organlarımızı besin ve oksijensiz bırakmayacak şekilde sürekli çalışmak üzere yaratılmıştır. Çalışma temposu, organların

ihtiyacına göre artırılıp azaltılır. Meselâ kalbe gelen kan miktarı arttığında, kalp daha hızlı ve kuvvetli çalışarak daha fazla kan pompalamaya başlar. Tersine, kendisine gelen kan miktarı azalır, bu durumda kasılma kuvveti ve hızı azaltılarak daha düşük tempoda çalışması sağlanır. Gelen kirli kan miktarı artarsa kalp kası hücrelerinin boyu uzar ve kalp daha kuvvetli kasılır. Eğer kalbe gelen kan miktarı azalır, buna paralel olarak kalpteki kasılma kuvveti de azaltılır.

Kalpten organlara dağılan damarlar gittikçe daralır ve hücrelerin etrafında kılcal damar şeklini alır. Kılcal damarlar oldukça ince duvarlıdır. Bu sebeple yüksek basınca veya kanın hızlı akmasına dayanmaz. Kılcal damarlardan hemen önceki damarlara artercik manasında arteriol denir. Arterioller, kalpten gelen yüksek basınç ve hızdaki kanın kılcallara ulaşmasını engellemede rol alır. Arterioller, kılcal damarları korumakla vazifelendirilmiş damarlar olarak düşünülebilir. Arterioller ayrıca dokuya ihtiyaçtan fazla kanın gitmesini engellemekle de vazifelidirler. Diğer bütün damarlar gibi, bu damarlar da dokunun kan ihtiyacına göre daralıp gevşeme kabiliyetiyle donatılmıştır. Bir dokuda oksijen azalmışsa, arterioller genişletilir ve bu şekilde dokuya daha fazla kan gitmesi sağlanır. Tersine, dokuda oksijen yeterliyse, damar daraltılır ve dokuya giden kan miktarı azaltılır. Bu şekilde bir düzenlemeyle dokuya gereksiz kan gönderilmesinin önüne geçilmiş olur. Uyku esnasında arterioller daraltılır, kapillerin başlangıcındaki sfinkter denen musluklar büyük nispette kapatılır ve kalp istirahat hâline geçer.

Kanama esnasında yardımlaşma; Normal erişkin insan vücudunda yaklaşık 5,5 litre kan mevcuttur. Bunun yaklaşık 750 ml'si atardamarlarda, yaklaşık 3 litresi de toplardamarlarda bulunur. Toplardamarlardaki kan, herhangi bir ihtiyaç hâlinde kullanılmak üzere depo edilmiş kandır. Kanama durumlarında atardamarlarda bulunan ve kalbin pompaladığı kan miktarı azalır, tansiyon düşer, dokuların beslenmesi ve oksijenlenmesi bozulur. 1 litreye kadar kan kaybı, **Kadir-i Alim**'in koyduğu ek mekanizmalarla tolere edilebilir. Yani kalbin pom-

paladığı kan miktarı azalmaz, tansiyon düşmez ve doku oksijenlenmesi normal kalabilir. Bundan dolayı kişi bir seferde herhangi bir zarar görmeden 500 ml (1 torba) kan verebilir. Kanama miktarı 1-2 litre arasında ise, kalbin pompaladığı kan miktarı azalır; ancak bundan tansiyon etkilenmez. Kan kaybı 2 litreden fazla olduğunda ise, kalbin kan pompalaması ve tansiyon hızla düşer; kişi ölümlü yüz yüze gelebilir.

Kanama durumunda tansiyonun düşmesi, **Hâlik-ı Alîm** tarafından damarların duvarlarına yerleştirilmiş alıcılarla (reseptörler) algılanır. Bu reseptörlerden gelen sinyaller beyinde bulunan ve tansiyonun düzenlenmesinde vazife gören merkez tarafından alınır ve cevap olarak sempatik sinir sisteminin aktivitesi artırılır. Kanama durumlarında devreye giren sempatik sistem, düşmüş olan tansiyonu birkaç saniye içinde 2 kat artıracak kabiliyette yaratılmıştır. Kanama durumlarında esas ölüm sebebi, beyindeki kan akımının azalması veya durmasıdır. Kanama durumunda önce tansiyon düşer, tansiyondaki düşme ile başta beyin olmak üzere dokular oksijensiz kalır. Beyin ortalama 4 dakika oksijensizliğe dayanabilir. Ani tansiyon düşmelerinde, geçici bayılmaların olduğu herkesin malumudur. Bu yüzden, kanama durumlarında beyin beslenmesini devam ettirebilmek için tansiyonun düşmesi mutlaka önlenmelidir. Sempatik sistem tansiyonun yükseltilmesinde ve beyin ölümünün geciktirilmesinde vazifelidir.

Kasların yardımlaşması:

Egzersiz sırasında çalıştırılan kaslardaki kan akımı 20 kat artırılabilir. Takdiri İlahi olarak bu olayın gerçekleşebilmesi diğer organların fedakârlıklarına

bağlıdır. Egzersizde sempatik sinir sistemi aktivitesi artırılır. Sempatik sinirlerden salgılanan noradrenalin hormonu, kas damarlarında diğer organ damarlarına göre daha az daralma yapar. Bir manada kasların egzersizdeki kan ihtiyacı da göz önüne alınarak, onlara fazla kan gönderilir. Sempatik sistem ayrıca böbrek üstü bezinden noradrenalin ve adrenalin salgılanmasına vesile olur. Noradrenalin hormonu da, sempatik sinirler gibi kasların lehine çalışır. Adrenalin hormonu çok şaşırtıcı bir tesir ile kaslarda damarların genişletilmesinde, kan akımının artmasında; kas dışı organlarda da, kan akımını

azaltacak şekilde damarları daraltarak vazifelenmiştir. Ancak egzersizde kaslardaki kan akımı artırılıp diğer organların kan akımları azaltılırken, beyin ve kalp bundan muaf tutulur. Çünkü diğer organlarımız, oksijensizliğe beyinden çok daha uzun süre dayanabilmektedir. Eğer egzersizde kaslarda fazla kan akımı olsa, kalp ve beyin kan akımları ihmal edilseydi, egzersiz çok önemli iki organın beslenmesine zarar verecek, oksijensiz kalmasına sebep olabilecekti.

Sonuç olarak:

Evrende ibretlik bir düzen olarak yaratılan 'yardımlaşma' prensibinin çok hikmetli bir örneği vücudumuzda da görülmektedir. Tabiri caizse sigortaların, acil ambulansların, alarmların ve vücut sistemindeki iç müdahalelerin anlık olarak devreye girdiği organizmamızda, Sırru'l-esrar olan kalbimiz ve şah damarımızın her an O'nun elinde olduğu ne kadar da açık bir şekilde görülmektedir. Acaba bu yardımlaşmalar günümüzde, bir kaşık suda birbirini boğmaya çalışan, nefsinin cenderesindeki insanogluna hiç mi ibret olmaz?

deki iç müdahalelerin anlık olarak devreye girdiği organizmamızda, Sırru'l-esrar olan kalbimiz ve şah damarımızın her an O'nun elinde olduğu ne kadar da açık bir şekilde görülmektedir. Acaba bu yardımlaşmalar günümüzde, bir kaşık suda birbirini boğmaya çalışan, nefsinin cenderesindeki insanogluna hiç mi ibret olmaz?

Allaha emanet olun.

Bir elde parmaklar arası yardımlaşma, iki el arasındaki yardımlaşma, yürüyen kişiye gözün yol göstermesiyle sergilenen yardımlaşma, iç organlar arası harika yardımlaşma, akılla hafıza arasındaki yardımlaşma, bedenin bir bütün olarak ruhun ihtiyaçlarını karşılamadaki yardımları dikkate alındığında insan vücudunda yardımlaşmanın sayılamayacak kadar örneklerine şahit olunur.

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin

Tûti İhsan Efendi'ye 5. Mektubu

Kendisine müştâk olanların yollarını âsân eden, kendisinden gayrıya muhtaç etmeyen güzeller güzeli, güzelliğın Hâlık'ı, sevenlerinin ve sevdiklerinin damarlarında muhabbetini devr-i dâim eyleyen Hazret-i Cenâb-ı Zü'l celâl-i ve'l cemâl Hak Teâlâ'ya hamd ü senâ olsun.

Hakk'ın cemâline muntazır âşıkların rehberi, çerâğı, sirâcı, nurlu Hazret-i Fahr-i Âlem'e en güzel şekilde salât ve selâm, bu günâhkâr ümmetinden kendilerine arz olunsun. Ruh-i Rasûlillah sizlerden ve bizlerden hâberdar olup ve dahî hoşnûd u râzi olsun.

Muhabetli, gayretli, ihlaslı, ihsanlı İhsan Efendi oğlum,

es-Selâmü Aleyküm!

Sıhhat ve âfiyette olmanızı, Rabbü'l-Âlemin'den niyâz ederim. Ayrıca, hüsn-i ahvâlinizi (*pek güzel hallerinizi*) yazarak beni haberdar etmenizden dolayı teşekkür ederim. Uzunca yazmış olduğunuz mektup, size olan hasret ve muhabbetimizi biraz olsun hafifletti. Ara açıldığından böylece kazâ etmiş olduk herhalde. İnşâallah Cenâb-ı Hakk hep sizi böyle mütefeyyiz (feyizli) eyler! Âmin!

Kıymetli oğlum! Suâllerine tek tek cevap vermeye yine âdetimiz olduğu vech ile gayret etmeye çalışacağım. Yanlış anlatmaktan ve sizi yanlış anlamaktan emin olmak için bazen sorularınızı da tekrar ediyorum. Bunu yaşlılığıma, ziyâde ihtiyarlığımaya vererek mazur görünüz.

"Mensubu olduğumuz tarîkin gayrısında sâir cemaatlerin sohbet ve zikir meclislerini iştirak etmenin bir sakıncası var mı?" suâli çok defa fakire sorulmuş bir sorudur. Daha evvel de arz ettiğim gibi yolunun âdâb ve erkânına riayet ederek hem silsile

olarak hem de ahlâk olarak Hazret-i Peygamber'e vâsıl olan her tarîkat sohbeti ve zikri, manevî haz ve zevk aldığınız müddetçe dâhil olabileceğiniz meclislerdir. Zira tarîkatler, suyu aynı yerde olan, muslukları ayrı ayrı olan şadırvan gibidir. Ammâ burada şu iki husûsa dikkat etmeniz elzemdir. Birincisi, başınızda size imâmet eden mürşidinizin izni ile olmasıdır. Zîrâ imâma itaat dinin ahkâmındandır. İkincisi gittiğiniz meclislerde kıyas yolunu tutmayın, alacağınızı alıp kimseye ilişmeden o feyizle kendi mekânınıza avdet edin. Yine daha evvel arz ettiğim gibi balarısı gibi olun ki, balarısı binlerce çiçek dolaşır, kendisinde onları tevhid eder ve getirir kendi kovanına koyar. Bu şartlara riâyette ve edeple, Allah ve Peygamber muhabbetinin konuşulduğu, meşk edildiği her cemaate hürriyetle gidebilirsiniz.

Edeb bir tâc imiş nûr-i Hudâ'dan

Giy ol tâcı emin ol her belâdan

İhyâ-u Ulûmî'd-dîn'i mâşâallah Hoca Efendi'den okumuşsunuz, pek güzel! Bu eserin tekrarı veya hut özeti mâhiyyetinde Kimyâ-i Saâdet isimli aynı müellifin (İmâm *Gazzâlî*) eserini kendi başınıza da mütâlaa edebilirsiniz. Pek çok mevzûu daha rahat kavrayacağınız kanaatindeyim.

Muhabetli oğlum! Hatırınıza gelen başka bir ifade ile ilham olduğunu düşündüğünüz bazı beyitleri kaleme almanız, şiir şeklinde yazmanız, sizde zuhûr ettiği gibi sizden evvel ki birçok sâlikte de zuhûr eden bir neş'edir. Zararı yoktur, ancak güzel, âlâyışli kelimeler sarf edeyim, insanların nazarı dikkatini celbedeyim, şöyle şöyle meclislerde okuyayım sevdası ile şiirle meşgul olmak, sizin gibi ihlaslı ve gayretli dervişân için tehlikelidir. Zîrâ tarîkat edebinde, söz söylemek, sanat göstermek,

insanları hayran bırakmak için şiir yazılmaz. Bazı manevi cilvelerin ve tecellilerin ilhâmâtla insanın kalbinde ifade bulması ve tabii bir halde lisana dökülmesi durumunda söylenirse zaten bunlara şiir de denmez, meydan terbiyesinde bu misillü (bu tarz, bu çeşit) sözlere **"nutuk"** veya **"ilâhî"** denir. Zikrullah meclislerinde okuduğumuz, zikre revnâk veren, aklımıza, idrâkimize sunulan nutuklar, bu ilâhî neşe ile yazılmıştır. Bunlarda dahi maksat kişinin irşâdıdır. Yoksa **"desinler"** diye yazılmamıştır. Böyle bir gayret mâlâyâ'ni (*maddi-manevi hiçbir işe yaramayan*) olduğundan dinen haramdır zaten. Halkın küçük saydığı günahları bile terk etmeye gayret eden dervişler, böyle sefiş işler eylemezler. Allah'ın velî kulları; Cenâb-ı Hakk'ın kelâmından ve Hazret-i Fahr-i Âlem'in hadis-i şerîflerinden gayrıya **"lakırdı"** demişlerdir. Lakırdı diye ağızda gevelenen söze denir. Hâşâ onların nutukları bizim sözlerimize nisbetle lakırdı değildir. İbret alınacak ilham ile ihlas ile söylenmiş sözlerdir. Ammâ Allah'ın kelâmına ve hadis-i şerîflere nisbeten bütün sözler lakırdıdan ibarettir.

Hülâsâ bir neşe geldiğinde zorlamadan nutku bir kenara yazarsın, mürşidine veya âgâh olan bir zâta arz edersin. Sonra fazla kurcalamazsın. Onlar sendeki kâbiliyete göre ya sana bu perdeyi açarlar ya da setr olunması icâb ediyorsa sırlarlar. Tâbî olmak icâb eder. Şunu unutmayasın ki, tarikat yolu nefse muhalefet yoludur. Nefsine nasıl muhalefet edeceğine, nasıl onun huyuna suyuna gideceğini mürşidden tâlim edersin. Bu bahis kâfi.

Daha evvel size beyân ettiğim gibi kendi başınıza size tesbihâtı verilmeyen veyahut belli bir adette verilen esmâ ile meşgul olmamanızı hatırlatırım. Fakat mürşidinize anlattığınız bazı rüyaların neticesinde, gönlünüze doğan zikrullah meydanında icra edilen zikir şekillerini talim etmeniz, vird edinmeniz izni çıktığı için bunda dahi bir beis yoktur. İtidâlinizi yani dengenizi, taşkınlık veyahut başka başka şekillerde bozmamak kayd-ı şartı ile. Sonra bir zaman gelecek merak ettiğiniz ve çok zevk aldığınız bu zikir şekilleri size ya mânâ âleminde veyahut meydan terbiyesinde meşk edilecek ve inşaallah mükemmelen ifâ ve icrâ edeceksiniz. Bu fakir dahi bunun müjdesini sizin nâmınıza aldım. Tebşir eylerim (sizi müjdelerim) Allah Teâlâ tamâmina ve sırrına erdirdi inşaallah.

Eskiden zevk almadığınız kadar şimdilerde kasîdelerden, ilâhilerin mûsiki ile icrasından pek ziyade zevk aldığınızı yazdığınızda gayri ihtiyârî tebessüm ettim. Her ne kadar ihtiyar olsam da bazen böyle gayr-i ihtiyârî haller de zuhur ediyor. **"Ne için?"** der iseniz. Sizin bu haliniz şu anda bulunduğunuz esmânın (çektüğünüz tesbihatın) tabii bir halidir. Musikiye olan bu aşinalık ve ülfet sizde bazı güzel kokulara ve renklere ülfet şeklinde de zuhûr edecektir.

Belki de bu satırları yazarken siz bu nev'i halleri yaşıyor olacaksınız. Bendeniz bu mevzuda pek uzun boylu konuşmayacağım. Fakat şu kadarını tefekkürünüz için zikredeceğim ki, Cenâb-ı Hakk'ın sesinin güzelliğinin nasıl bir derecede olduğunu tahayyül edin ve O güzeller güzelinin sesine âşık ve hayran olarak bu dünyaya gönderildiğimizi tahattur edin.

Pek kıymetli evladım, korku sadece azap korkusu değildir. Kişi korkusuyla dahi ülfet etmeli, takvâ ona derler. Korku ona yâr ve yardımcı olmalı. Yoksa dervîşi menzilinden alıkoyan korkular hiç de makbul değildir. Böyle olduğu gibi bazı manevî tecellilerin güzelliğinden korkuya kapılmakta kişiyi yayan bırakır. Meselâ size mana âleminde gösterilen dört büyük meleği görüp de bundan korkmanız hem bu tecelliye takılıp kalmanızdan dolayı hem de bunun korkusuyla meşgul olmanızdan dolayı sizi daha sonraki tecellilerden alıkoyar. Değil geçmişteki çirkinliklere takılmayı, mâzide kalan güzellikleri dahi bir kenara koyup yolunuza devam edersiniz. Cenâb-ı Hakk her an tecellide iken ve bu tecellilere Hazret-i İnsan mazhar olacak iken geçmiş ile meşgul olmak sâlik için gözle görülmeyen, hemencecik fark edilmeyen fakat helâkine sebebiyet veren ahvâldendir. Mürşidinizin tenbihine ve hizmet tertibine riâyet ediniz.

Vesselâm!

Cenâb-ı Hak sizi rızasına uygun ameller ile meşgul eylesin! İbadet ve tâatına ve râzı olduğu işlerine mahkûm eylesin. Bu ibâdet ve tâatten mânevi zevk ihsan eylesin! Seni de bizleri de ihsanı ile taltif eylesin! Himmet, hizmet ve muhabbetle dâim ve kâim ol İhsan Efendi oğlum!

Dualarınızı beklerim evladım,

es-Selâmü Aleyküm ve Rahmetullah...

Peygamber Efendimizin Allah'ı Zikretmesi

Kur'an-ı Kerim'de iman ehlinin özelliklerinden bahsedilirken, **"Onlar, Allah'ı ayakta iken, oturarak ve yanlarına yaslanmış olarak zikreden kimselerdir."** (Âl-i İmrân, 3/191) ve **"Ticaret ve alışveriş onları Allah'ı anmaktan alıkoymaz."** (Nûr, 24/37) buyurulmuştur

Efendimiz (a.s) zikir âyetlerinin bizatihi uygulayıcısıydı. Hz. Aişe (r.anhâ) şöyle demiştir:

"Hz. Peygamber her an ve her saniye Allah'ı zikretmekle meşgul olurdu."

Rebîa b. Ka'b el-Eslemî (r.a) şöyle demiştir:

"Geceleyin, Hz. Peygamber'in tesbih ve tehlil seslerini dinleye dinleye yorulurdum da uyku bastırırdı." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 59)

Otururken kalkarken, yürürken dolaşırken, yerken içerken, uyurken uyanırken, abdest alırken, elbise giyerken, bineğe binerken, yola çıkarken, geri dönerken, eve girerken, mescide adım atarken kısacası her hal ve durumda kalbi ve dili Allah'ı zikretmekle meşgul olurdu. Böyle olduğu içindir ki hadislerde çeşitli zaman ve durumlara ait yap-

tığı pek çok dua nakledilmiştir. Hayatının sonuna doğru, içinde hamd etmesi ve teşbih etmesi bildirilen Nasr sûresi nazil olduktan sonra mü'minlerin annelerinin anlattığına göre; her zaman ve her durumda mübarek ağızından tesbih ve tehlil eksik olmazdı. (Buhârî, Hacc/119)

İbn-i Ömer (r.a) der ki:

"Hz. Peygamber (s.a.s) çoğu kez şu duayı kısa aralıklarla sürekli okurdu: 'Ey Rabbim! Beni bağışla ve tevbeni kabul et, çünkü Sen tevbeleri en çok kabul eden bağışlayıcısın!' Hz. Peygamber'in (s.a.s) her oturduğunda yüzer kere bu duayı okuduğunu saptadık." (İbn Hanbel, Müsned, II, 21)

Yol ve seferin güvensiz anlarında da Hz. Peygamber (s.a.s), Allah'ı zikretmekten uzak olmazdı. Bineğin üzerinde oturmuş vaziyette nafile namaz kılardı ve yüzünün kibleye dönük olup olmadığına aldırmazdı. Bineği ne tarafa giderse, yüzü o tarafa olmak üzere namaza dururdu. (Müslim, Müsâfirîn, 25; Tirmizî, Salât/184)

"Siz ne tarafa dönerseniz dönünüz, Allah'ın yüzü o taraftadır." (Bakara, 2/115)

Zikir Halkasında

Ashaptan Şeddad b. Evs ile Ubâde b. Sâmit der ki:

"Peygamber aleyhisselamın yanında bulunuyorduk. Peygamber aleyhisselam:

'İçinizde garîb (Ehl-i Kitab) var mı' diye sordu.

'Hayır, yâ Rasûlallâh' dedik. Bunun üzerine kapıların kapatılmasını emretti.

'Ellerinizi kaldırınız ve Lâ ilâhe illallâh deyiniz.' buyurdu.

Ellerimizi kaldırdık ve bir saat boyunca birlikte 'Lâ ilâhe illallâh' dedik.

Rasûlullâh aleyhisselam, elini indirdi. Sonra da:

'Allah'a hamdolsun. Allah'ım! Sen, beni bu kelime ile gönderdin ve beni bununla memur kıldın.

Cenneti de, bana bu söz üzerine vaat ettin.

Şüphesiz sen, asla vaadinden dönmezsin' diyerek dua etti. Sonra da:

'Sevininiz! Hiç şüphesiz Aziz ve Celil olan Allah, sizi bağısladı.' buyurdu." (İbn Hanbel, Müsned, IV, 124; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, I, 19; Hâkim, Müstedrek, I, 501)

H. Aişe:

"Rasûlullâh aleyhisselam her vakitte Allah'ı zikrederdi." dediği gibi (İbn Hanbel, Müsned, VI, 70; Müslim, I, 282, Ebu Dâvud, I, 5; Tirmizî, V, 463; İbn Mâce, I, 110),

Retina b. Ka'bü'l-Eslemî de:

"Rasûlullah aleyhisselamın gündüzün hizmetinde bulunur, hacetini görür gözetir, derler toparlardım.

O, yatsı namazını kılınca evine girerdi.

Ben de kapısının önüne oturdum.

'Belki hacetine ait bir buyruğu olur.' derdim.

Rasûlullâh aleyhisselamın:

'Sübhanellah! Sübhanellah! Sübhanellahi ve bi-hamdihi!' diyerek tesbih edişini dinleye dinleye gözlerini uyku bürür, uyuyakalırdım." demiştir. (Müsned, IV, 59)

Rasûlullâh aleyhisselam, sabah namazını kıldığı zaman, güneş iyice doğuncaya, yükselinceye kadar oturur (Müsned, V, 101, 107; Müslim, I, 464; Ebu Dâvud, II,

29; Nesâî, III, 80; Taberânî, Mu'cemu's-Sağîr, II, 150), Allah'ı zikreder (Taberânî, II, 150);

"İkinci namazından sonra güneş batıncaya kadar Allah'ı zikreden cemaatle birlikte oturmam; bana, her biri için on iki bin dirhem vererek İsmail aleyhisselam evladından dört köleyi azad etmemden daha sevgilidir." buyururdu. (Heysemî, X, 105; İbn Hacer, Metâlibu'l-Âliye, III, 245)

Peygamberimiz aleyhisselam:

"Allah'ın nimete bürüdüğü kimse, Allah'a hamd etmeyi çoğaltsın!

Günahı çoğalan kimse, istiğfarı çoğaltsın!

Rızkı geciken kimse de 'lâ havle ve lâ kuvvete illa billâh' sözünü çoğaltsın!" (Heysemî, VIII/179)

"Cennete ilk davet edilecek kimseler, genişlikte ve darlıkta Allah'a hamd edip durmuş olan hamd edicilerdir." (Taberânî, I, 103)

"Rabbin kuluna, gecenin son yarısından daha yakın olduğu bir zaman yoktur.

Eğer o saatte Allah'ı zikredicilerden olmaya gücün yeterse, ol!" buyurmuştur. (Tirmizî, V, 569 vd)

Muaz b. Cebel'e Tavsiye

Muaz b. Cebel der ki:

"Yâ Rasûlallâh! Bana bir tavsiyede bulun.

Rasûlullâh (s.a.s):

"Elinden geldiği kadar, Allah'a karşı takvalı ol! Bulduğun her taşın ve her ağacın altında Allah'ı zikret. İşlediğin kötü işten dolayı da gizlisine gizlice, açığına açıkça tevbe et!" buyurdu."

Yine Muaz b. Cebel:

"Rasûlullah aleyhisselam:

'Cennet halkı, dünyada iken Allah'ı zikretmek sizin geçirmiş oldukları saatlerden başkası hakkında hasret ve nedamet duymayacaklardır.' buyurdu." demiştir. (Ebû Bekir Ahmed b. Muhammed, Amelü'l-Yevm ve'l-Leyl, s.12; Heysemî, X, 73 vd)

âriflerin ilâhî huzurdaki edepleri

Bütün edepler Rasûlullah Efendimiz'den (s.a.s) alınıp öğrenilir. Çünkü O, zahirî ve batınî bütün edep-lerin kaynağıdır. Allahu Teâlâ, O'nun Mi'rac'da ilâhî huzurdaki güzel edebini şu âyetiyle haber vermektedir: **"(Huzurumuzda) onun gözü (başka şeyle-re) kaymadı, haddi de aşmadı."** (en-Necm 53/17)

Bu, sadece Rasûlullah Efendimize (s.a.s) nasip edilmiş çok ince bir edeptir. Bu âyetle Allahu Teâlâ Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) mübarek kalbinin (Hakk'a) yönelme ve (Hakk'ın dışındaki şeylerden) yüz çevirme halindeki itidal ve dengesini haber vermektedir.

Rasûlullah Efendimiz (s.a.s), yüce Allah'tan gayri şeylerden yüz çevirerek, tamamen yüce Mevlâ'ya yönelmiş, bütünüyle yerleri, dünyanın zevk ve nimetlerini, semaları, âhiretin zevk ve nimetlerini geride bırakmış; yüz çevirdiği bu şeylere dönüp bakmamış, onları terk edip elinden kaçırmamasından dolayı kendisinde hiçbir üzüntü hali de meydana gelmemiştir. Allahu Teâlâ bu güzel hali Kur'an'da şöyle ifade buyurmuştur:

"Elinizden gidene üzülmeysiniz ve Allah'ın size verdikleriyle sevinmeysiniz diye her şey ilâhî bir ölçüyle takdir edildi." (Hadid 57/23)

Bu ayet, bütün müminlere hitap etmektedir; hüküm herkes için geçerlidir.

“Onun gözü (başka şeylere) kaymadı” ayeti ise, bu umumi hitabın ötesinde, özel olarak Hz. Rasûlullah’ın halini haber vermektedir.

“Onun gözü (başka şeylere) kaymadı” ifadesi, Efendimizin iki güzel halini bize bildirmektedir. Bunlardan birisi, Yüce Allah’tan gayri her şeyden yüz çevirmesi; diğeri de sadece O’na yönelmesidir.

Rasûlullah Efendimiz, **“Gâbe Gavseyn”** makamında kendisine gelen manevî varidat ve ihsanları almış, sonra da Allahu Teâlâ’nın azamet ve celâli karşısında hayâ ederek, edeple gözlerini öne eğmiş; bunca ihsan ve iltifatlar karşısında taşkınlık yapıp haddi aşmasın diye nefsinin tam bir zillet ve fakirlik haline bürümüştür. Gerçekten, kendisini zenginlik ve bolluk içinde görünce taşkınlık etmek nefsin bir sıfatıdır.

Allahu Teâlâ nefsin bu sıfatı hakkında şöyle buyurmuştur:

“Doğrusu insan kendini yeterli ve zengin görmeye azgınlık edip haddi aşar.” (Alak, 96/6-7)

Ayrıca nefis, ilâhî ihsanların ruh ve kalbe gelişi anında, onları gizlice dinlemek ve o arada kendi hesabına bazı şeyler çalmak ister. İlâhî lütuflardan azıcık bir şey elde edince de, kendisini yeterli görüp haddi aşar. Haddi aşması onu, ileri derecede rahatlık ve serbestliğe götürür; hâlbuki bu hal, ilâhî lütufların daha fazla gelmesini engeller. Bu durumda nefsin haddini aşması, kabının darlığından dolayı, gelen feyzi ve verilen ihsanları taşıyamamasındandır.

Hz. Musa’da (a.s), yukarıda **“Onun gözü (başka şeylere) kaymadı”** ayetinde anlatılan durumun bir yönü gerçekleşmiştir.

Hz. Mûsâ (a.s), ilâhî huzurda bulunduğu anda güzel edebinden dolayı terk edip geride bıraktığı şeylere iltifat etmedi, onlara karşı bir üzüntü duymadı; fakat kalbi ve ruhu ilâhî ihsanlarla dolunca, nefsi gelen varidata gizlice kulak verip kendisi için alabileceği manevî paya ve nasibe göz dikti. O andaki manevî ihsanlardan payını alınca; kendisini müstağni/zengin ve yeterli gördü. Gelen varidat onu tamamen doldurup kapasitesini aşınca, aşırı sevinçten haddini aşarak,

“Rabbim! Cemâlini göster de bakayım!” dedi; fakat bu talebi kabul edilmedi ve daha fazla manevî şeyleri elde etmeye sabır ve sebat gösteremedi. Böylece Allah’ın habibi/sevgilisi Hz. Muhammed (s.a.s) ile Allah’ın Kelimi/özel kelâm ettiği Hz. Mûsâ (a.s) arasındaki fark ortaya çıkmış oldu.

Sehl b. Abdullah et-Tusterî demiştir ki:

“Rasûlullah (s.a.s), ilâhî huzurda nefsinin gördüğüne ve müşahede ettiğine dönüp bakmadı; çünkü O, bütün varlığı ile yüce Rabbini müşahedeye yönelmişti; o makamda kendisine tecelli

eden ilâhî sıfatlardan zuhur eden şeyleri müşahede ediyordu.”

Bu sözü iyi düşünen bir kimse, bizim açıkladığımız şeylerle Sehl’in sözünün birbirine uygunluk arz ettiğini görür.

En iyisini yüce Allah bilir.

*Rasûlullah Efendimiz,
“Gâbe Gavseyn” makamında kendisine gelen manevî varidat ve ihsanları almış, sonra da Allahu Teâlâ’nın azamet ve celâli karşısında hayâ ederek, edeple gözlerini öne eğmiş; bunca ihsan ve iltifatlar karşısında taşkınlık yapıp haddi aşmasın diye nefsinin tam bir zillet ve fakirlik haline bürümüştür. Gerçekten, kendisini zenginlik ve bolluk içinde görünce taşkınlık etmek nefsin bir sıfatıdır.*

Şefaati ve Vesile (Aracı) Kılmayı Şirk Olarak Görme Hastalığı

Makam-ı Mahmud'dan bahsetmeyi, Nebî'yi (s.a.s) "aşırı yüceltmek" olarak algılayan zihniyete verilecek cevap nedir?

Hz. Peygamber (s.a.s):

"Makam-ı Mahmud, ümmetime şefaati edeceğim bir makamdır." buyurmuştur. (İmâm Taberî)

İmâm Tirmizî'den gelen bir rivâyette de Hz. Peygamber'e (s.a.s) Makam-ı Mahmud sorulmuş;

"O, şefaattir." cevabını vermiştir.

"Gecenin bir kısmında uyanarak, sana mahsus bir fazlalık olmak üzere namazı kıl. (Böylece) Rabbinin, seni, övgüye değer bir makama göndereceğini umabilirsin." (İsrâ, 79) âyetinin manası, Rûhu'l-Beyân tefsirinde şöyle açıklanıyor:

"Makam-ı Mahmud, mahşer ehlinin tamamına şefaati etme makamıdır. O umumî şefaati sırasında herkes Peygamberimiz'e (s.a.s) gıpta eder. Çünkü

kendisinden şefaati istenen peygamberlerin hepsi de ilk önce şefaati etmekten kaçınır ve her biri şefaati isteyenleri diğer bir peygambere gönderir. Sonunda bütün insanlar Peygamber Efendimiz'e gelirler. Peygamberimiz de, "Ben şefaati etmeye ehlim." buyurur ve büyük şefaati yapar. Diğer peygamberler ondan sonra şefaati ederler."

Ömer Nasuhi Bilmen ise bu âyetin tefsirinde şu manayı veriyor:

"Muhakkak ki, (Rabbin seni bir Makam-ı Mahmuda) bir şefaati kübrâ -büyük şefaati- makamına (gönderecektir). Senin derecenin bütün mahlûkâtın fevkine -üstüne- yükseltecektir."

Abdullah b.Ömer'den (r.a) gelen bir rivâyet de şöyledir:

"İnsanlar, -Peygamber'in (s.a.s) ümmetleri olarak- cemaat cemaat toplanırlar. Her ümmet, peygamberinin peşine düşer ve:

'Ey filân, bize şefaât (edip bizi bu sıkıntıdan kurtar)' diye ricâ ederler. Büyük peygamberler dolaşılıp hep-sinden, bu konuda bir şey yapamayacaklarına dair cevap alındıktan sonra şefaât işi, dönüp dolaşıp son Peygamber Hz. Muhammed'e (s.a.s) gelir. İşte bu, Cenâb-ı Hakk'ın O'nu, Makam-ı Mahmud'a gönder-diği gündür."

"Öyle bir günden korkun ki, o günde hiç kimse başkası için herhangi bir ödemede bulunamaz; hiç kimseden -Allah izin vermedikçe- şefaât ka-bul olunmaz, fidye alınmaz; onlara asla yardım da yapılmaz." (Bakara, 48)

"Ey Kureyş topluluğu! Kendinizi kurtarmaya ba-kın; Allah'ın yanında size bir faydam olmaz..." (Buharî, Vesâyâ, 11) hadisinden yola çıkarak şefaatin olmadığını söyleyen ve **"Şefaât, kişiyi Allah'ın ve-receği cezadan kurtaracaksa, Allah'tan (c.c) güç-lü ve merhametli olmalı ve insanı daha iyi tanı-malıdır."** diyen kimselere verilecek cevap nedir?

Cezadan kurtaran ve affeden yine Allah'tır. Ancak affetmesine Nebi'yi (s.a.s) vesile kılarak ona verdiği **değeri** göstermektedir.

Tefsirlerde, yukarıdaki ayette belirtilen kendilerine şefaatin fayda vermeyeceği kimselerin, kâfirler ol-duğu bildirilmiştir. Şefaât, Müslümanlar içindir. Şe-faatin varlığına delil olan bazı ayetler ise şöyledir:

"Rahman nezdinde söz ve izin alandan başkala-rının şefaate gücü yetmez." (Meryem, 87)

Bu hususta Allah Teâla diğer bir ayette şöyle bu-yuruyor:

"O gün, Rahman'ın izin verdiği ve sözünden hoş-landığından başkasının şefaati fayda vermez." (Tâhâ, 109)

"Allah'ın (c.c) huzurunda, kendisinin izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez. Nihayet onların yüreklerinden korku giderilince (birbirlerine): "Rabbimiz şefaât hakkında ne bu-yurdu?" dediler. (Şefaât edecek durumda olanlar) Hak olanı buyurdu, dediler. O, yücedir, büyüktür." (Sebe, 23)

Bu konuda, tevatür derecesine varan sahih hadis-ler vardır. Bu hadislerden bazıları şu mealdedir:

"Şefaâtim, ümmetimden kebâir ehli olanlar (bü-yük günahlar işleyenler) içindir." (Ebu Davud, Tirmizi, İmam Ahmed, Enes ibn Malik'ten)

"Hiçbir peygamber yoktur ki, kendisine müste-cab (kabul edilmiş) bir dua verilmiş olmasın. Mu-

hakkak ben, duamı ümmetimin şefaati için sak-ladım. Şefaâtim, ümmetimden Allah'a (c.c) şerik tutmayanlara inşallah ulaşacaktır." (İmam Müslim, İmam Ahmed, Cabir (r.a.)'den)

İmam Buharî'nin İbn-i Ömer'den (r.a) rivayet ettiği bir hadis-i şerif şöyledir:

"Kıyamet günü güneş öylesine yaklaşacaktır ki, akan terler kulakların ortasına kadar erişe-cektir. Böyleyken (insanlar) Âdem'den (a.s) yar-dım isterler, sonra Musa'dan (a.s) ve sonra Hz. Muhammed'den... Hz. Muhammed (s.a.s), onlar için şefaât edecektir (fe yeşfe'u)... Ve o gün Allah Teâlâ, O'nu yüce bir makama çıkaracaktır, böyle-ce ayakta duran herkes (kâfirler dâhil) O'nu öve-ceklerdir."

Enes'ten (r.a.) rivayetle Rasûl-i Ekrem (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

"Her peygamberin Allah Teâlâ'dan bir dileği vardı veya her peygamberin (makbul) bir duası vardı. Onu ümmeti için yaptı. Ben ise duamı kıyamet gününde ümmetime şefaate tahsis ve tehir ettim."

Avf ibn Mâlik el-Eşcaî'den (r.a.) rivayete göre Rasûl-i Ekrem (s.a.s) şöyle buyurmuştur:

"Az önce Rabbimin beni ne ile muhayyer kıldığıni (hangi konuda serbest bıraktığını) size haber vere-yim mi?" buyurdu. Biz:

"Evet, Ya Rasûlullah!" dedik. Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem (s.a.s):

"Rabbim beni, ümmetimin üçte ikisini hesapsız ve azapsız cennete koymakla şefaât arasında muhayyer kıldı." buyurdu. Biz:

"Ya Rasûlullah, siz neyi seçtiniz?" dedik,

Rasûl-i Ekrem:

"Ben şefaati seçtim." buyurdu. Biz hepimiz bir ağızdan:

"Ya Rasûlallah, bizi şefaât edeceklerinden kıl." dedik. Rasûl-i Ekrem (s.a.s):

"Benim şefaâtim, Müslüman olan herkesedir." buyurdu. (İbn-i Hacer el Heytemi, İslâm'da Helaller ve Haramlar, II, 725)

İmam Subkî de Şifâü's-Sikâm adlı kitabında diyor ki:

"Şefaât hakkındaki hadisler çoktur. Onların toplamı, tevatür derecesine ulaşmaktadır."

Kaynak: Hak Dinin Batıl Yorumlarına Cevaplar, Misvak Yayınları